

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՀԱՖԹԱԼԸԳ ՂԱԶԵԹԱ

ՃԻԼՏ 2

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 4, 1912.

ՆՊ 40

ՊԵՆՏԻ ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

«ԹԵՎԼԻՏ - ԹԵՍԼԻՍ»

ԵԱԽՈՏ

ՊԻՐ ՃԵՎԱՊ, ՎԷ ԱՆԸՆ ՃԵՎԱՊԸ

1.

Պու եազընլարտա նէշը էթտիյիմիզ՝ «Ի՛ւլ մի, պի՛ր մի» սերլէվհալը էսէրիմիզէ՝ Ագչէհրլի Խարիուլթի զատէ Մուսթաֆա էֆ. Պէյաւն իւլ Հազգ նամ՝ Թիւրքճէ հաֆթալըզ զազէթանըն 167ինճի նամէրօսընտան պէտէն պիր ճէվապ վէրմէյէ միւպաշէրէթ էյլէմիշ տիր։ Խօճա էֆէնտի, ճէվապընա Թէմուզտա պաշլամըշ օլուպ, հալա Իլուլտա մէվզուր միւպահէսէյէ կիրիշմէմիշ օլտուղունտան ճէվապըն էփէյի միւտտէթ ուզայաճաղընը թախմին էթտիյիմիզ իշին՝ մէզքիւր ճէվապնամէնին շիմտիյէտէք նէշը օլունան գըսմլարընը իգթիպաս էտէրէք հէր գըսմա վէրէճէյիմիզ ճէվապը տա պէրապէր նէշը էթմէյի միւնասիպ կէօրմիւշիւզ տիր։

Միւմաիլէյին զաննընճա էսէրի մէզքիւրին մագսէտի՝ «Խրիսթիյանլարըն թէսիւ թալիմի հազգընտաքի իթիգատլարը շիրք վէ եա քիւֆրիւ միւճիպ օլմատըղընը Միւսիւմանլարա պիլաիրմէք» իսէ տէ, «էսէրին թարզը թահրիրինտէքի նէզաքէթ վէ մէհարէթէ պինաէն հազիգաթը հալը,

վէ բուժուզը մէվտուէյի վէ թարիզաթ վէ թէարրուզաթը խաֆիյէյի իտրաքտան աճիզ վէ գասիր օլան սատէտիլանը ավամ էհալի անըն տամընտան եազայը սէլամէթճէ գուրթարապիլմէք փէք միւշքիլ պիր քէյֆիյէթ օլտուղունտան,» քէնտիսիպուշա գարշը մուգապէլէ էթմէյի միւնասիպ կէօրմիւշ տիր։

Իմտի խօճա էֆէնտի էվվէլա գարիյունա պազը Թէնպիհիւքտա պուլունույօր։ Իլնմի քէնպիհի տինի վէ իլմի մէսէլէլի իւզէրինէ եազըլան Թիւրքճէ էսէրլէրին ավամը նասա նաֆի օլմասը իշին սատէ լիսանլա եազըլմասը ճաիզ իսէ տէ, իլմի վէ տինի հազիգաթլար անճազ Արապի վէ Ֆարսի իսթիլլահաթլա իֆատէ էտիլէպիլիր, պու իսէ «անճազ Մէտարիսի իլմիյէ ի Իսլամիյէյէ մախսուս վէ միւնհասըր տոր։» Պինաէն ալէյհ մուարրզլար Թիւրքճէ եազսալար օգուսալար պիլէ՝ պու իսթիլլահաթը տինիյէյի վէ իլմիյէյի նէքէնտիլէր միւնասիպ պիր սուրէթտէ գուլլանապիլիրլէր, նէ տէ եազըլանլարը քեւամիլէն անլայապիլիրլէր։

Ճէվապընլըգ. — Գուրունը վիւսթատա էվրօփա իլէմասը քէնտի լիսանլարընտա թէէլիֆ վէ թահրիր էթմէյի ալըպ սալըպ, ճիւմլէսի տէ քէնտի էսէր-

լէրինի Լաթինճէ եազարլար իտի : Թէէ-
լիֆաթը իլմիյէ վէ տինիյէյի պիր Ինկի-
լիզ՝ Ինկիլիզճէ, պիր Ալման՝ Ալմանճա լի-
սանընտա եազպա էօյլէ պիր էսէր օգու-
մաղա տէյմէզ պիր էսէր սալըլըրտը : Լա-
քին չիմտի ասրլար Թէպտիլ օլմուշ տըր :
Եազըլան չէյլէր էհալինին օգույուպ ան-
լամասը իչիւն եազըլըյօրլար, պինաէն ա-
լէյհ հէմ էհալինին գուլլանաղը լիսան
իլէ, հէմ տէ վազըն ուսըւպ վէ սատէ իս-
թիլլահաթ իլէ եազըլըյօրլար : Սէվինիլիզ
քի, Թիւրք էտիպլէր տախի պու կիւն պու
մէսլէյին էհէմմիյէթինի կէօրմիւշ օլարադ
անը իլէրի սիւրմէքտէ տիրէր : Թիւրք է-
տիպլէր վէ մուհարրիլըր էն եիւքսէք մէ-
սէլէլէրի էն սատէ լիսանլա Թահրիր էթ-
մէյէ վէ զազէթա մուհարրիլըրի քէնտի
զազէթալարընը ատի քէյլիլէրին պիլէ
անլայաճաղը սուրէթտէ Թէէլիֆ էթմէյէ
չալըլըյօրլար : Պու իսէ ասըլմըզըն իճա-
պաթընտան տըր : Պինաէն ալէյհ կէր խօ-
ճա էֆէնտի տէ տինի վէ ֆէննի մէսէլէլէրի՝
սատէ լիսանլէ իզահ էթմէյէ միւսաատէ
պույուրուրսա էյի էտէր :

Չիւնճի թէնպիհ. — Խօճա էֆէնտի
տէյօր, «Մէվզուը պահս օլան էսէրի
մէզպուրտա մուարըզըմըզըն սէօղլէրինտէ
հազգ վէ հազիգաթա մուվաֆըզ հիչ պիր
տէլիլ եա տավայա Թէսատիլէ էտէմէտի-
յիմիզտէն մուարըզըմըզըն իտտիա ի հազգ-
չինասիլիկինտէքի Թէէքիտաթ վէ Թէքլի-
ֆաթընա ըազմէն տէլիլէրինին փէք չօղու-
նու պիր մէհարէթ ի քեամիլէ իլէ եազըլ-
մըշ աղալիթ ի ալամ ֆէրիպանէ վէ եա-
խօտ փէսէնտանէ օլմագ իւզրէ Թէլազգը
էտէրիզ :»

Ճէվապըմըզ. — Պիզճէ պու Թէն-
պիհէ ըւզըմ եօգ տըր : Գարիյուն պիր
էսէրտէ «հազգ ու հազիգաթա մուվա-
ֆըզ հիչ պիր տէլիլ վէ եա տավա», պու-
լունմատըղընա «Թէնպիհ» իլէ տէյիլ, պէլ-
քի հազգ վէ հազիգաթա մուվաֆըզ օլան

տէլալ իլէ գանի օլաճագ տըր : Պիթ-
թապի գարիյունը քիրամ խօճա է-
ֆէնտի Թարաֆընտան պու պապտա ի-
րաէ էտիլէճէք տէլալի տինլէմէյէ հազըր
տըրլար : Անճագ պիզ տէ գարիյունը քի-
րամտան շու պիր խուսուսը աճիզանէ Թա-
լէպ էտէրիզ քի, Խօճա էֆէնտի իլէրուտէ
էսնա ի միւպահասէտէ մէզքիւր էսէրին
պազը իֆատէլէրինտէ հազգ վէ հազիգաթ
պուլունտուղունու Թագրիր էտէրսէ օ զէ-
ման պու Թէնպիհտէքի, «հազգ վէ հա-
զիգաթա մուվաֆըզ հիչ պիր տէլիլ եա
տավայա Թէսատիլէ էթմէտիք», ճիւմէ-
սինի տէրխաթըր էյլէսինլէր :

Յիւնճի թէնպիհ. — «Պազը էլիֆա-
զըն մանա ի հազիգիյէ ի մաթլուպէլէրինի
իզահ վէ պէյան էթմէք իճապ էտէր իսէ
տէ», պու չէյ մէվաղի ի մախսուսէսինէ
Թալիգ էտիլմիշ տիր :

Յիւնճի թէնպիհ. — [Նասըլա խօճա էֆ.
Հիւնճիլ Թէնպիհի ունութմուշ տըր.] «Հա-
զալիգ ի գուստիյէ ի գուրանիյէտէն տիր
քի, ճէնապը ագտէս ի իլահիտէն օլմա-
յան քիթապլարտա պիր չօգ չիւրիւք վէ
պօղուգ սէօղլէր պուլունուր :» Մէզքիւր
էսէր տախի (Խօյ մի, պիւր մի) պու նէվ
քիթապլարտան օլտուղու իչիւն անաէ տէ
պիր չօգ չիւրիւք վէ պօղուգ չէյլէրին պու-
լունաճաղը մուհազգագ տըր :

Ճէվապըմըզ. — Խօճա էֆէնտինին
մէզքիւր այլթի պիզիմ էսէրիմիզ ալէյ-
հինտէ գարիյունը քիրամըն գալպինտէ
սու ի զանն հասըլ էթմէք իչիւն գուլլան-
մասը ճաիզ օլամագ, զիրա քէնտիսինին
նէչըր էթմէքտէ պուլունտուղու շու ճէվապ-
նամէ տախի այնի սընֆտան, եանի «ճէ-
նապը ագտէս ի իլահիտէն օլմայան քի-
թապլարտան տըր : Վագաա պէչէր էսէ-
րի օլան ճիւմէ քիթապլարտա «չիւրիւք
վէ պօղուգ սէօղլէր պուլունմագ» իհթի-
մալը վար : Լաքին պիզիմ իչիմիզ օ
«չիւրիւք վէ պօղուգ օլան սէօղլէրի» պու-

լուպ չըզարմագ արր: Հաթթա իշիմիզ ութթ չիւրիւք վէ պօզուգ սէօզլէրի արայրպ պուլմագ տա տէյիլ, պէլքի անլէրտէ պուլունան հագալիգի տէ քէշֆ ու իզհար էթմէք տիր:

Յրննի քէնպիհ. — «Շէրիաթ նազարնտա իւնան զարուրաթը տինիյէտէն օլան շէյլէրին քեաֆֆէսինէ ինանմագ օլտուղու կիպի, իլւմի տէ զարուրաթը տինիյէտէն օլան շէյլէրտէն վէլէվ պիրիւինի օլտուն ինքեար էթմէքլէ օլտուր» Պու թագտիրտէ Մուհամմէտին փէյղամպէրլիինէ վէ Գուրանըն իլհամը իլահի օլտուղունա իման էթմէյէնլէր քեաֆիր ատտ օլտուրլար:

Ճէվապրմրգ. — Մուհամմէտին փէյղամպէր վէ գուրանըն իլհամը իլահի օլտուղունա տաիր տէլաիլի քեաֆիր կէօրմիւշ իքէն անա ինանմայանլար գաստէն հագիգաթը սէթր էթաիլլէրի թագտիրտէ ֆարզ էտէլիմ քի՝ անլէր քեաֆիր սայըլընլար: Պիզ Խրիսթիյանլար տինի իսլամըն պէրահինինի սերպէսթ սերպէսթ մուհաքէմէյէ մէզուն օլմատըղըմըլ իշիւն վէ Միւսլիմանլար քէնտի տինլէրինին էտեանը սաիրէյէ ըրիճհանիլէթինի քէնտի հայաթլարը իլէ պիզէ իսպաթ էթմէյէ մուգթէտիր օլմատըղլարը իշիւն պիզի քիւֆր իլէ իթհամ էթմէյէ հագգլարը օլմագ:

Դիւննի քէնպիհ. — Միւսլիմանլար հագրէթ ի իսանըն նիւպուվլէթինէ վէ ինճիլի շէրիֆին Քիթապը մուգատտէստէն մատուտ օլտուղունա իման էտէրլէր իտէ տէ, ալ ինճիլին թահրիֆ էտիլմիշ օլտուղունա էմին օլտուղլարը իշիւն էլտէ պուլունան ինճիլլէրէ միւրաճէաթ էթմէյէ լուղում հիսա էթմէզլէր:

Ճէվապրմրգ. — Ինճիլի շէրիֆ թահրիֆ էտիլմիշ մի, էտիլմէմիշ մի, էլիմիզ տէ պուլունան ինճիլլէր հագիգի ինճիլլէր մի, տէյիլ մի, պու մէսէլլէր քիւլլիյէն սատատ խարիճինտէ տիր: Շիմտիքի մէվ-

լուր պահարն օ մէսէլլէյէ պիր շումուլու եօգ տըր: «Ի՞յ մի, պի՞ր մի», ըիսալէսի թէպիս թալիմինի ինճիլի շէրիֆտէն ալէթլէր իսթիշատ էտէրէք իսպաթ էթմէյօր, անճագ մէզքիւր ագիտէյէ տաիր Խրիսթիյանլարըն թէսավլուրը նէ օլտուղունու թարիֆ ու իզահ էտիյօր: Պիզէ ինճիլ թահրիֆ էտիլմէմիշ օլուպ ապընա մուվաֆըզ արր: Լաքին պուլ պահար տիր կէր տիր:

Յրննի քէնպիհ. — Պու նէվ միւպահէսաթ վէ թէլլիֆաթտա իսթիմալ օլունաճագ մէճագ եա իսթիարաթ՝ էլֆազը մէհնուրէ վէ իսթիլահաթը մարուֆէ իւզէրինէ մէպնի օլմալը սըր, հալ շուքի մէզքիւր էտէրտէ (Ի՞յ մի, պի՞ր մի,) պաղէն քէնտինէ մախսուս մէճագլար գուլլանըլլօր. մէս. «Գուրու վահտէթ» տէնիլմիշ տիր քի, վահտէթին եաչը օլմագ քի գուրուսու տա օլա:

Ճէվապրմրգ. — Մէճագ վէ իսթիարէտէն մագսէտ պիր ֆիքրի տահա վազըն վէ գուվլէթլի պիր իսանլէ անլաթմագ տըր: Էկէր «Գուրու վահտէթ» եահէր հանկը տիր կէր պիր թապիրիմիզ թամմ թէսավլուրումուղու իֆատէ էթմէյօր իտէ, պիթթապի օ կիպի իսթիլահարտան իճթինապ էտէրիլ: Պուրատա չունը թէէքիտէթմէք իսթէրիլ քի, մէզքիւր թէլլիֆտէ պիզիմ մագսէտիմիզ շունու պունու իզֆալ էթմէք օլմայըպ, անճագ պու իքի մէմլէքէթին իքի պէլլի անատըրը արասընտա տինի էն մուհիմմ պիր ագիտէյէ տաիր մէվմուտ օլան պիր սուի թէֆէհհիւմին տէֆինէ ճիտտէն խըտմէթ էթմէք տիր: Էկէր ֆիլվագը Խրիսթիյանլար թէպիս ագիտէսինէ իման էթմէքլէ վահտանիլէթի ինքեար էթմէյօրլար, անճագ օ ճէլիլ հագիգաթը պաչգա պիր նօթթա ի նազարտան կէօրիւպ անա ինանըլլօրլարուս, խօճա էֆնին վէ տիկէր Միւսլիման գօնչուլլըմըզըն պունու պիլմէսինտէն պիր զիյան տէյիլ պէլքի պիր պէօլիւք խայր մէյտանա կէլիր: Յ. Կ. Կ.

ԱՅՎԱԼԸ ՀԱԶՐԵ

Շէյխ իւշ Իսչամըն քէշէդրամը.— Կէչէն հաֆթա Շէյխ իւշ Իսչամ հազրէթլէրի՝ Վան, Պիթլիս վէ Տիյարպէքիւր թարափլարընա պիր ումուսի թէլէղրաֆ կէօնտէրիպ, ճամիլէրտէ էրմէնիլէր ալէյհինտէ Միւսլիւմանլարը թէչվիգ էտիճի վազլար վէրէն վազլարը թագպի՝ էյլէմիշ վէ Միւսլիւման էհալիյի Խրիսթիանլարըն ըրզ ու նամուսլարընը մուհաֆազայա սայ էթմէյէ թէչվիգ էթմիշ տիր։ Պու էյի Լաքին մէղքիւր թէլէղրաֆ հազգընտա շու իքի սիւալ նազարը տիգգաթըմըզը ճէլպ էյլէմիշ տիր։ Էվվէլա, աճէպա պու վազլարը վէրէն խօճա էֆէնտիլէրի թէճգիյէ իչին պիր թէչէպպիւստէ տէ պուլունուլմուշ մը տըր։ Պու նէվ վազլարը վէրէնլէրին հէմ ասայիչի իսլալ վէ հէմ մէշրութիյէթի թահգիր էթմիշ օլտուգլարը աչիքեար օլտուղունտան, անլէրին ճէզայա չարփըլմալարը վաճիպ տիր։ Վէ պունլար ճէզայա չարփըլմալար պաշգալար այնի խաթայա տիւշմէտէն սագընըլար իտի։ Ճալիպ ի տիգգաթ օլան տիկէր պիր նօզթա տախի էրմէնիլէր ալէյհինտէ թէարուզաթտան սագընմագ պապընտա իրաէ էտիլէն մուճիպ տիր։ Պու միւնասիպէթլէ էճնէպիլէր թարաֆընտան հիւքիւմէթիմիզ ալէյհինտէ միւշքիւլաթըն զուհուր էտէճէյի թէէյիտ էտիլմիշ տիր։ Պու սահիհ տիր, Լաքին վազլարըմըզըն պու նէվ թէչվիգաթտան կէրի քուրմալարընը իճապ էտէն չէյ էճնէպիլէրին պիզի թագպի՝ եա պիզէ թէարուզ էթմէք թէհիլէքսի տէյիլ, անճագ սահա զիյատէ չէօյլէսի ֆիիլլէրին Սլլահըն իրատէթիլէն վէ հազգ ու ատալէթ հիսսինէ, խուսուսա ատէմլէր արասընտա կէօրիւլմէսի մաթլուպ օլան ուխուվէթ վէ պիրատէրլիք իհթիսասընա մուզայիր օլմասը տըր։ Պու մէմլէքէթտէ սիյասի ալալագ, էճնէպիլէրին մուախէզաթը

իւզէրինէ տէյիլ տէ, ախլագըն էպէտի էսասլարը վէ մուհապպէթ գաիտէսի իւզէզէրինէ թէէսիս էտիլմէտիքճէ պու տիյարըն անասըրը մուլթէլիֆէսի արասընտա հազգիգի ասայիչին թէէմին էտիլէճէյի եօգ տըր։ Պու տիյար եիւքսէք տէրէճէտէն միլլի վիճսանա միւհթաճ տըր։

Իսչամ վէ Պաշգանլար.— Լօնտրատա «Պիթլին Հինտիսթանըն Միւսլիւման իթթիհատը», նամ ճէմիյէթին ըէիս ի ուանիսի Լաթիֆ՝ Թալլիմատա պիր մէգալէ նէշր էտիպ անտէ իտտիա էյլէմիշ տիր քի, տին ի Իսլամըն թագիլէրինտէն թագրիպէն 100,000,000 նուֆուս ինկիլիզ հիւքիւմէթինին սատըգ թէպասսը օլտուգլարը հալտէ, տիկէր մէմլէքէթլէրտէ պուլունան Միւսլիւմանլարըն ահվալինէ տաիր պունլարըն էֆքեար վէ հիսսիյաթընը ինկիլիզ հիւքիւմէթի նազարը էհէմմիյէթէ ալմագ կէրէք տիր։ Թիւրքիանըն ումուրը սիյասիյէսի պու կիւնլէրտէ մուգթէտիր էլլէրէ թէվտի օլունմուշ օլտուղու հալտա, անլէր ճիւմլէ Ռամանլը անասըընա միւսապի հիւրրիյէթ վէ իմթիյազ վէրմէյէ չալըշըքէն, էօթէտէ Պալգանըն գօնշու Խրիսթիան տէվլէթլէրինին Թիւրքիայը պիր մուհարէպէյէ սէվգ էթմէյէ չալըշմալարի մուճիպ ի էսէֆ պիր խուսուս տըր։ Օ մէմլէքէթլէրտէ թէչքիլ օլունան գօմիթէլէր ատի Միւսլիւմանլարը գըթալ վէ մէզալիմէ սէվգ էտէրէք, օ վագըլարըն հիքեայէսիյլէ էվրօֆայը թէչվիգէ սայ էտիյօլլար։ Լաքին Շարգի Էվրօֆատա վէ Ղարպի Ոսիատա ասայիչին թէէմինի Խնկիթէրրա իչին հայաթի պիր մէսէլէ տիր։ Չիրա պէօյլէսի պիր մուհարէպէ զանն օլունանտան պէօյիւք իղթիշաշաթը մուճիպ օլաճագ տըր։ Պինաէն ալէյ՝ ճէմիյէթի մէզքիւրէ ինկիլթէրրանըն վէ Միւսլիւման թէպասսը պուլունան տիկէր տէվլէթլէրին մէզքիւր Պալգան տէվլէթլէրինին պու մու-

հարեպէ սէվտասընտան վազ կէշմէլէրինի
ատալէթ նամընա անլէրէ էմր էթմէլէրինի
թալէպ էտիյոր: Հինտիսթան Միւսիւմանլա-
րընըն ատալէթ նամընա Բոււմէլիտէքի տին-
տաշլարընըն սէլամէթ վէ իսթիրահաթընը
թալէպ էթմէլէրի անլէրտէ նէճիպանէ պիր
հիսսիյաթ կէօսթէրիյոր: Լաքին աճէպա
այնի էսաս իւզէրինէ վէ եինէ ատալէթ
նամընա անլէր՝ Թիւրքիա հիւքիւմէթինտէն
քէնտի ոստըզ թէպասսը պուլունան էր-
մէնիլէր հաղզընտա վէ պիլճիւմլէ անասրը
արասընտա ատալէթ վէ միւսավաթ իճ-
րասընը տա թալէպ էթմէլէր օլմա՞զ մը:

Փրօժ. Վամպէրի վէ Փանիւյաւիզլմ.
Պուտափէշլթ տարիւֆիւնունը մուպիւմլէ-
րինտէն մարուֆ Փրօֆ. Վամպէրի՝ Թայյըզ-
տա Հինտիսթանտաքի Փանիւլամիզլմ հագ-
զընտա եազտըզը պիր մէգալէտէ, մէզ-
քիւր հարաքէթին Հինտիսթանտա վէ պիւ-
թիւն. ալէմի իսլամտա թէրագգը էթտի-
յինի գապուլ էտէրէք, պունըն սէպէպինի
տինի ուխուվէթ հիսսինտէ տէյիլ, ան-
ճագ աղլի ինթիպահտա պուլույոր: Միւ-
մաիլէյհին զաննընճա պիւթիւն ալէմի իս-
լամտա իուսուսա Հինտիսթանտա, Բու-
սիատա վէ Թիւրքիատա պիր ինթիպահ
աղլի միւշահէտէ օլունմագտա վէ իսլամ
մաթպուլաթը աճայիպ պիր սուրէթտէ թէ-
րագգը էթմէլէրտէ տիր: Օ գատար քի, Բու-
սիա պունը կէօրէրէք, Թաթարլար արա-
սընտա պու թէրագգընըն էօնիւնէ մանիլէր
գօյմագտա տըր: Բուսիպը իսլամ էտիպլէր-
տէն պազըրլարը Պոմպայտա վէ իսթանպուլտա
ալանի թագրիլլէրտէ պուլունարագ վէ թա-
լիմ ու թէրպիյէ իչիւն եէնի ուսուլլար
թալիսիյէ էտէրէք Միւսիւման էհալիյի
ույանտըրմագտա տըրլար: Փրօֆ. Վամպէրի
Ինկիլթէրրանըն ատիլանէ վէ հաքիմանէ
իտարէսի թահթընտա պու հարաքէթին
մուճիպի մազարրաթ տէյիլ, պէլքի մէն-
պաը պէրէքէթ պիր հալ ու հէյէթ քէսպ

էտէճէյինէ իւմիտ էտիյոր: Խուսուսա ին-
կիլիզ հիւքիւմէթինին Իրանտա իթթիլազ
էթտիյի մէսլէքէ տիգգաթ տալլէթ էտիպ
խաթայա տիւշմէմէսինի թալիսիյէ էտիյոր:

Ձիւնի միւշիյաքը.— Մալիւմ օլտու-
ղու իւզրէ Ձին պիր մըգտար փարա իս-
թիգրազ էթմէք իսթէյոր: Ալթը տէվլէթ-
լէր, եանի Ինկիլթէրրա, Պրանսա, Ալմա-
նիա, Մ. Ամէրիգա, Բուսիա վէ ճափօնիա,
«Պու մէպլաղը պիզ վէրէլիմ», տէյորլար:
Պու տէվլէթլէր պու մէպլաղըն 60 միլիօն
լիրա օլմասընը միւնասիպ կէօրիպ, անըն
իսթիմալընը քէնտի գօնթօլլարը ալթընա
ալմագ իսթէյորլար: Ձին իսէ՝ քէնտինէ օ
գատար փարանըն լաղըմ օլմատըղընը վէ
տէվլէթլէրին շարթլարընա ըազի օլմատը-
ղընը սէօլլէյոր: Ձին գալգըպ Լօնտրատա
պիր պանգա իլէ ուզլաշարագ 10,000,000
լիրա իսթիգրազ էյլէմիշ տիր: Պունը տէվ-
լէթլէր անլայընճա մէզքիւր պանգայա
խապէր վէրտիլէր քի, էկէր Ձին վատընը
մէվգի ի իճրայա գօյամազտա պու մէպ-
լաղըն թէէտիյէսինէ քէնտիլէր թէէմինաթ
վէրէմէյէճէքլէր տիր: Պունը Ինկիլթէրրա-
նըն խարիճիյէ նազըրը տալի թէէյիտ էյ-
լէտի: Ձին հիւքիւմէթի պանգայա թուզ
րէսմինի թէէմինաթ տէյու կէօսթէրմիշ
իսէ տէ, օ իրատ Պօգսըր թագմինաթընա
գարչը գօնուլմուշ իմիշ: Շիմտի Ձին՝ տէվ-
լէթլէրին թէքիֆինէ ըազը օլմապտա ան-
լէր պիւթիւն էվրօփա չարչուլարընը քէն-
տինէ գարչը գափայաճագլար, վէ քէնտի
չարթլարընը գապուլ էթմէյէ Ձինի մէճ-
պուր գըլաճագլար տըր: Պու միւնասի-
պէթլէ Բուսիա վէ ճափօնիա տալի քէն-
տիլէրին սիյասի փրօղրամլարընը իլէրի
սիւրիպ քէնտի մէնֆաաթլարընը թէէմին
իչիւն էօլլէ մաթլուպլարտա պուլունույոր-
լար քի, մէսլէ իգթիսատի պիր իսթիգ-
րազ հալընտան չըգըպ սիյասի պիր հէյէթ
քէսպ էյլէմիշ տիր: Ձինին իգթիսատի ի-

թիպարը եօլունտա տըր: Իտարէճէ թէպ-
տիլաթ սէպէպինտէն թիճարէթ իլէրի կի-
տիյօր, տիկէր պօրճլարընը վագթընտա
թէէտիյէ էտէպիլիյօր, շու հալտա իսթէ-
տիյի եէրտէն իսթէտիյի մէպլաղը իսթիգ-
րազ էտէպիլիյ: Լաքին տէվլէթլէր Չինտէ
տախի միւվազէնէյի հըֆզ էտէպիլմէք ի-
չիւն, օ մէմլէքէթի քէնտիլէրին միւթթէ-
հիտ զապթ ու իտարէլէրի ալթընա ալմազա
չալըչըյօրլար: Պագալըմ սօնու նասըլ օ-
լուր:

Փանաւա գանաչը.—Փանամա գանա-
լընըն կէլէն սէնէ կիւզ վագթընտա (պէլքի
Սեպտեմբերտէ) քիւշատ օլունաճաղը ըս-
մէն իլան էտիլմիշ տիր: Պու միւնասի-
պէթլէ գանալտան վափօրլարըն նա՞սը կէ-
չէճէյինէ տաիր պիր թէսափուր թէչքիլ
էթմէք ֆէնա օլմազ: Գանալըն պահըր
մուհիթ ի Աթլասիտէն պահըր մուհիթ ի
Բէպիրէտէք ուզունլուղու 49—50 միլ տիր:
Պու մէսաֆէնին՝ 7սի գանալըն չիմալի վէ 8ի
ճէնուպի աղղընտա օլարագ 15 միլի, տէնիզ
սաթհը պէրապէրինտէ տիր: Պագի գալան
գըսմընտա չիմալտան ճէնուպա մօղրու
ուզանան 32 միլ մէսաֆէլիք եէր տէնիզ
սաթհընտան 85 ալագ եօգարըտա պիր
կէօլ իչինտէն կէչէր քի, պունըն սույու
Չակըզ նէհրինտէն կէլիւր 2—3 միլ եէրտէ
տէ պէնտլէր աչըլմըշ տըր: Պու նէհրին ու-
ճունտան Պահըր Մուհիթ ի Բէպիրէ մօղ-
րու 7—8 միլ գատար ուզուն Բուլէպրա
նամ թէփէ պուլունուպ պունուն իչինտէն
տէ կէօլ հիզասընտա պիր եօլ քէսմիշ
տիրլէր: Գանալըն իքի ուճունտա պէնտլէր
եափըլմըշ օլուպ, գանալըն աղղընա եա-
նաչան պիր վափօրըն տէնիզ թարաֆը
պիր պէնտ իլէ գափատըլաճագ վէ եօ-
գարքի կէօլտէն օրայա սու մօլտուրուլա-
րագ վափօր 30 ալագ եօգարը գալտը-
րըլաճագ: Վափօր օրատան իլէրի սիւրիւ-
լիւպ տիկէր պիր պէնտ իլէ եինէ արգա-

սընտան գափատըլա կէօլտէն ագըտըլան
սու իլէ վափօր 27 1/2 ալագ գատար եօ-
գարը գալտըրըլաճագ: Տիկէր պիր պէնտ
իլէ վափօր կէօլիւն հիզասընա գալտըրը-
լարագ օրատան գանալըն օ պիր ուճունա
մօղրու եիւրիյէճէք տիր: Գանալըն տիկէր
ուճունտա տախի պէօյլէսի պէնտլէր պու-
լունուպ, օնլարըն տա սույու պօշալտըլմագ
թարիգիյլէ վափօր տէնիզ սաթհընա էն-
տիրիլէճէք վէ օրատան պրագըպ եօլունա
կիտէճէք տիր: Պու իքի թարաֆտաքի
պէնտլէր չիթիթ օլուպ պիրինտէն գա-
նալա կիտէն վափօր, վէ տիկէրինտէն գա-
նալտան չըգան վափօր կէչէր: Պու պէնա-
լէրտէն 1,000 ալագ ուզունլուղունտա
վափօրլար գօլայճա կէչէպիլէճէք տիր:
Մալիւմ օլաուղու իւզրէ, չիմտիյէտէք եա-
փըլմըշ օլան էն պէօլիւք վափօրլար 900
ալագ ուզունլուղունա կիւճ պէլա եէթիչէ-
պիլմիշլէր տիր: Գանալըն սույու չիմտի տէնիզ
սաթհընտան 85 ալագ եիւքսէքտէ իսէ տէ,
կէօլտէ սու չօղալտըգտա, գանալըն իլլէ-
րինէ մանի օլմամասը իչին ֆազլա սույու
տէնիզլէրէ տէօքէճէք եօլար տախի եա-
փըլմըշ տըր: Գանալըն տէնիզ սաթհընա
էնտիրմէյի տախի տիւչիւնմիւլլէր իսէ տէ,
պու չիմտիքի թարիգի տահա ուճուզ վէ
տահա գօլայ պուլմուշլար տըր: Գանալըն
աչըլմասը Մ. Ամէրիգա հիւքիւմէթինէ
40,000,000 ինկ. լիրասընա մալ օլտու:
Էվվէլա Մ. Տի Լէսէփա անը 24 միլիօն լիրա
իլէ պիթիրէճէյինի զանն էթտի իսէ տէ,
7 սէնէ իլլէլիպ 70 միլիօն լիրա սարֆ
էթտիքտէն ոօնրա իչի պաշա չըգարամա-
յաճաղընը կէօրէրէք թէլք էլլէտի: Մ.
Ամէրիգա հիւքիւմէթի Ֆրանսըզ գուլմիա-
նիայա 10,000,000 լիրա վէրտի, վէ գա-
նալըն իքի թարաֆընտան 10 միլ էնինտէ
արազիյի Փանամա ճիւմհուրիյիթինտէն
2 միլիօն լիրայա սաթըն ալար, վէ սէնէ-
տէ 50,000 լիրա վէրմէյէ վատ էլլէտի:
Գանալըն աչըլմասընա իսէ 28,000,000
լիրա սարֆ էթտի:

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

ՆԱՓՕԼԻ

ՏՕԳ. Ս. Ս. ՆԱԳԱՍԵԱՆ

2.

Նափօլիտէ կէօրմէյէ չայան չօգ չէյլէր վար տըր : Սան Գարօ թէաթրօսը տիւն-եատա էն պէօյիւքլէրտէն տիր : Պուրատա իթալիա իթթիհատընը կէօթէրէն պիր սանէմ վար : Պէլէտիյէ պինասը վէ էօնիւն-տէ Վիգթօր էմմանուէլին աթ իւզէրինտէ ճէսիմ հէյքէլի, Գասթէլ Նուօփօ տէնիլէն էպի սարալար քի, միւղէխանէյէ թահիլ էտիլմիշ, Ալփօնս պիրինճինին ըէքլ էյլէ-տիյի ֆիթիւհաթ քէմէրի վէ պիր չօգ էպի քիլիսէլէր կէզմէյի տէյէր :

Պունլարտան էն պիրինճիսի Սր. Ժան-ուարիօս քիլիսէսի տիր քի, 13իւնճիւ ասը-տա եափըլմըշ օլուպ, տէրունինտէ 42 ամուտ վէ 7 մէզպահ վար տըր : Խորան ղայէթ միւղէյիէն օլուպ գարշըրնտա եէ-չիլ թաշտան պէօյիւք մուգատտէս սու հափուզու չօգ գըլմէթի պիր անթիգա տըր : Չարլզ Մարթէլին հէյքէլի տախի պուրատա տըր : Սաղտա պու ազիզէ մախսուս պիր միւսուռ վար քի, սալթ պուրասը 300,000 լիրա իլէ եափըլմըշ տըր : Օրթա մէզպահըն ալթընտա Սր. Ժանուարիօսըն մէզարը, վէ պիր շիյէ ի-չինտէ գանը մահֆուզ տըր : Պու ազիզ՝ Գրիստոստան 305 սէնէ սօնրա չէհիտ օլ-մուշ օլուպ՝ Դօսթանթին զէմանընտա ճէ-սէտի պուրայա կէթիլիլի իքէն՝ գանը իւք տէֆա օլարագ էրիմիշ, օնտան պէրու սէնէտէ իւշ տէֆա Մայիստէ, Սեպտեմ-բերտէ վէ Դեկտեմբերտէ պու գան եինէ էրիլ սու կիպի օլուր իմիշ : Օլ կիւնլէրտէ պիւթիւն էհալի օրայա ճէմ օլուր, վէ ըուհպանլար շիյէյի չըգարըպ էհալիյէ պու միւճիզէնին վուգուինի կէօթէրիլէր ի-միշ : Պիլա չիւպհէ ալի զէմանտա քիլիսէ իչիւն փարա տախի թօփլանըր իմիշ : Պու

միւճիզէ պիր հաֆթա տէվամ էյլէր, վէ իւք կիւնիւնտէ 47 տագիգէտէ, իքինճի տէ տահա էքսիք պիր միւտտէթտէ, էն-ճամ սօն կիւնտէ հէման պիր իքի տագի-գէտէ գան էրիլ իմիշ : Կէօրիւնիւր քի, իւք կիւնլէրտէ էհալի չօգ օլտուղուն-տան, փարա թօփլամագ իչի վագթ ալա-ճաղընը Սր. Ժանուարիօս պիլէրէք գանընը կէճ էրիտիյօր, սօն կիւնտէ անճագ 10—15 քիլի գալտըղընտան պիր տագիգէտէ է-րիլիպ պիթիյօր : Պէօյլէ տիւչիւնճէլի վէ սալըլը ռուրբլար՝ հէր մէմլէքէթէ նասիպ տէյիլ տիր : Պէն օ գանը վէ էրիտիլինի կէօրմէտիմ՝ վէ էյէր Նափօլի էհալիսի հագգընտա պէօյիւք թէվէճճիւհիւմ օլ-մասա, վէ օրտաքի ղայէթ չիլման վէ ա-գըլը փափազ տախի չէհատէթ էթմիշ օլմասա իտի՝ ազ գալտը ինանմայաճագ իախմ : Եինէ տէ օլ կիւզէլ մէյտանլարըն է-լէթթիլի գիյալարը ալթընտա, պու էհա-լինին 80—100 տանէսինին էլան պիր կէօ-զիւ պաղըր գօճա գարընըն էթրաֆընա թօփլանըպ սաաթլարճա պէքլէմէքտէ, վէ պիրէր պիրէր իսմլէրինի գարընըն գուլա-զընա սէօյլէլիպ պաթթլարընը սէօյլէթմէք-տէ օլտուգլարընը կէօրտիւքտէ ինանմայա հիշ պիր կիւճիւք չէքմէտիմ :

Էփրօփանըն մէրքէզինտէ, պու կիւ-զէլ չէհրտէ, պու էհալի, եագըն վա-գըթլարա գատար ինսանիյէթի ութան-տուրաճագ ախէր պիր մասիսարալըղա տա-խի ինանըրլար իմիշ : Բուհպանլար սէնէտէ պիր տէֆա մուստան եափըլմըշ պիր Աս-ռաճաճիւն պաշընը չըգարըպ, էհալի հու-զուրունտա պէօյիւք ալայ վէ զիյնէթլէր իլէ անըն սաչընը քէսէրլէր իմիշ : Էրթէսի սէնէյէ գատար օ՝ սաչ եինէ քէնալիլիլին-տէն ուզար իմիշ : Պու ալայտա հէր սընֆ էհալի հագըր օլուպ, կէրէք ալին էսնասընտա վէ կէրէք օ քէսիլմիշ սաչըն թէվզիլի իլէ քիլիսէյէ ազիմ պիր վարիտաթ հասըլ օ-լուր իմիշ : Նէչարէ քի՝ 1860տա Փափա հիւ-

քիւմէթի լազվ օլուպ Վիգթօր Էմմանուէլ, Կարիպալտի, Գափուր կիպի ղէվաթըն հիմմէթիյէ՝ Իթալիա հիւքիւմէթի թէշքիլ օլունալլտան պէրու, պու վարիտաթ մէնպար տախի եասագ օլուպ: Եալընը պու տէյիլ, ինսան օ թարիխտէն էվվէլքի Իթալիանըն հալինի օգուտուղունտա, տինլէտիյինտէ վէ չիմտիքի հալինի սէյր էյլէտիյինտէ՝ պու ղէվաթըն նամընա միլիօնլար սարֆ էտիլիպ րէքզ օլունան սփնէմլէրի ազ կէօրիւյօր:

Տար, քիրլի վէ սօլաչըգ սօգազլար եէրինէ՝ կէնիշ, տօղրու վէ թէմիզ սօգազլար, ֆագիր, փէրիշան, 100 տէ 90 օգումագ պիլմէզ, իթիգատաթ ը պաթըլէ իլէ քէօրլէնմիշ, ճահիլ պիր էհալի եէրինէ պէօլիք գըսմը թէմէտտիւն էթմիշ, օգուր եազար, թէմիզ, չալըշգան, միւթէրագզը պիր էհալի, մանասթըր տէփօլը օլան պիր մէմլէքէթ եէրինէ՝ ֆապրիգա, չիֆթիլք վէ թիճարէթխանէյէր իլէ մէմլու պիր տիյար կէօրիւրսիւն: Աճալը պ մը ալըր քի, հէր պիր չէհրտէ, հէր պէլլի մէվգիտէ պունլարըն նամընա վէ թիզքեարընա րէքզ օլունան սանէմլէր վէ գայալար կէօրիւրսիւն: Տէյմէզ մի քի, Բօմանըն օրթապընտա, 2 1/2 միլիօն լիրա սարֆ էտիլիպ Վիգթօր Էմմանուէլ նամընա եիւքսէք պիր զիքրիյէթ պինասը վէ ալթուն գապլը ճէսիմ պիր հէքէլ րէքզ էյլէմիշ տիրլէր:

Նէ չարէ քի, պէնիմ նափօլիյէ կէլէճէյիմի պէքլէմէզտէն աճէլէ էտիպ էօլմիւլլէր: Նէ օլուր պէքլէսէլէր տէ կէօրիւշտէ իտիք, պիր չիֆթ սէօղիւմ վար իտի, եախօտ պարի պէն աճէլէ էթմիշօլսամ տա օ վագթլարտա Իթալիայի կիթմիշօլսա իտիմ, մութլագա իգնա էտէր իտիմ քի, չու նափօլի էհալիսինի ազաճըգ թէպտիլի հավա իչիւն ճէնուպի Ամէրիգանըն Ոթէշ տիյարընա եօլլասընլար, փափազլարը վէ մագարօնիլէրի, թէրճէմանլարը, հօթէլճիլէրի, փօլիսլէրի տէ պէրապէր վէ պին գաթ տահա տուալար գազանսընլար:

Պուրատա Ամէրիգայա կիթմէք իչիւն եօլա չըգմըշ օլան պիշարէ էրմէնի վէ սաիր մուհաճիրլէր նէլէր չէքիյօրլար: Նէ գատարլարը սօյուլմուշ, փարասըգ գալմըշ, նէ գատարլարը փէրիշան օլմուշ ալը: Հօթէլին քիրալընը փազարլաչրպ կիթաիմ վէ չանթամը գօյուպ եէրլէշտիքտէն սօնրա, օ փազարլըգտա ըչըգ մէսէլէսի օլմասըղընը, եարըմ ֆրանք տա կէճէ օտամտա ըչըղը եագմագ իչիւն վէրմէքլիյիմ լազըմ իտիյինի սէօյլէտիլէր վէ ալտըլար: չայէտ էօյլէճէ փազարլըգ էթմիշ օլսամ վէ ըչըգ եագաճաղըմը, էօքսիւրէճէյիմի, եիւրիւյէճէյիմի վէ տահա պաշգա նէլէր եափաճաղըմը տա սէօյլէմիշ օլսա իտիմ, եինէ պիր պէհանէ պուլլուրլար իտի: Պու հայտուտլարտան պիրի տէյիլ մի իտի քի, իսթիպտատ ղէմանընտա պիր գըզ Թիւրքիատան պին պիր պէլա իլէ չըգըպ թէէհհիւլ էթմէք իւզրէ Ամէրիգայա կիտէր իքէն, վափօր պէքլէմէք իւզրէ, պուրատա պիր հօթէլտէ պիր գաշ կիւն եաթմագ մէճպուրիյէթինտէ պուլունտուղունտա, կէճէ տըշարը տիվարտան փէնճէրէսի էճիւնէ չըգմըշ իտի: Պէրէքէթ վէրսին քի, զըզ ճէսուր պուլլունուպ, հէման քիրլի սու գօղասընը պաշընա կէչիրէրէք, քէօփէք պրագըր կիպի ոնը Յիւնճիւ գաթտան աչաղը պրագմըշ իտի: Պէն տախի օտամըն փէնճէրէսինտէն պէօլլէ չըգան օլուր տէյու պէքլէտիմ, նասըլ իսէ կէլէն օլմատը: Նիյէթիմ՝ քիրլի սու իլէ գարչըլամագ տէյիլ, պաշգա տիւրիւ իլթիֆաթ էթմէք իտի: Կէօրիւնիւր քի պու միսաֆիրփէրվէրլիյի եալընը գըղլարա հասը էյլէմիշ տիրլէր: Չօգ նէճիպ առէմլէր տիր պու նափօլի գահրիմանլարը, սաղ օլսունլար, պէնի տէ իքրամսըղ պրագմատըլար: Էշեամտան պիրինի սագլամըշ իտիլէր, կիտէր իքէն կէօրմէյէրէք Բօմայա ազիմէթ էթտիմ: Օրատան եազարըմ վէ փօթթա փարասը կէճնտէրտիմ, օնլար տա իւսթէ

կիթտի. փոխ միւտրինէ եազտըմ հիշ
սէս չըգմատը: Իւմիտ Վէսուվ տաղընտա
գալտը!

Նափօլինին ապէ հհէմմիյէթի միւզէ-
խանէլէրինտէ տիր: Վագաա գատիմ Եու-
նան, Բոմա վէ Մըսր սանաաթլարընըն պիր
չօգ հսէրլէրի պուրատա մահֆուզ իսէ տէ,
պու խուսուլարտա տիւնեատա տահա
պաշգա զէնկին միւզէխանէլէր վար տըր,
ամմա Հէրքիւլանըմ, Փոմփէի, Սթապիի
վէ Գիւմի խարապալարընտան չըգան չօգ
վէ զիգըյմէթ ասարը սայքի եալընըզ
Նափօլիտէ կէօրէպիլիրսին: Խայալ էտինիզ
քի, պիր անտէ, պիր կիւնտէ Վէսուվ տա-
ղընտան ագըպ կէէն լավա ագընթըսը
վէ եօգարտան եաղան քիւլ, քիւքիւրա
թօզու պու շէհրլէրի օլտուզու իւզրէ, ին-
սանլարը, չարչույը, սանաաթլը, էվլէրի,
սէրալարը, մէֆրուշաթ վէ թէզըինաթլարը
իլէ տէֆն էյլէյիպ, 1800 սէնէ մուհաֆա-
զա էյլէտիքտէն սօնրա ինսանլարա իատէ
էյլէմիշ տիր, վէ պու սայէտէ Գրիստո-
սըն էյամընտա պու տիւնեատա սօլաշմըշ,
թէնէֆֆիւս էյլէմիշ, կիւլիւպ, սէօյլէյիպ
թէրէննիւմ էյլէմիշ օլան ինսանլարըն
ատէթլէրինէ, աիլէ Լօմրլէրինէ աչինա օ-
լուպ, պիգզաթ էյլէրի իլէ թուլտուզլարը
էչեայա, եէմէք փիշիրտիքլէրի գապլարա,
էվլէրինի թէզըին էյլէտիքլէրի մէֆրուշա-
թա, գատընլարըն թուալէթ աչինէլէրինէ
ինսանլարըն անըն իլէ գափզա էյլէտիքլէրի
պիւհլարա, չալտըզլարը չալըլարա, անտէն
սու իչտիքլէրի տէսթիլէրէ վէ գատէհլէրէ,
եազը եազտըգլարը տիվիթ գալէմ վէ
թիւլէլէրէ, պանքէրին հիսապ տէֆթէրինէ,
լօգանթաճընըն թէնճէրէսինէ, պագգալըն
թէրազըսընա, օթուրտուզլարը քիւրսիյէ,
եէմէք փիշիրտիքլէրի օճագլարա, աթլա-
րընըն տիգկինինէ, գուլանտըզլարը մահ-
մուզա, տիվարլարընտաքի նագչարա, օյ-
մաճըլարընըն սանէմինէ, ըէսսամլարը
նըն հիւնէրլէրինէ սէյը էյլէյօր իտիք:

ՏԻՒՆԵԱՅԸ ՖԵԹՂ ԷԹՄԵՆԻՆ

ԷՆ ԳՕԼԱՅ ԹԱՐԻԳԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՄԷՔԵՅԻ

ՎԵՐ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՏԱՆԱԼԵԱՆ, ԱՏԱՓԱՋԱՐ

2.

Կիրակի մէքթէպի նագարիյաթիլէ օղրաշ-
մազ, չօգճա իչի ամէլի տիր: Պիգիմ վա-
թանտա տախի չապուճագ պիր ատըմ ալ-
սագ օլմազ մը. նիչիւն օլմասըն, նէ-
րէտէ վէ քիմ պաշլասըն: Ահ, իչի ըէս-
մի տաիրէլէրտէն պէքլէրսէք վաշ պաշը-
մըղա: Չօգլարըն պու պապտէ պէլքի հիշ
թէսավփուրլարը պիլէ եօգ. նէ՞ եափա-
ճագսըն: Բէսսամըն էլինէ ճէրրահըն պը-
չաղընը, վէ ճէրրահըն էլինէ ըէսսամըն
ֆըրչասընը վէր՝ հէր իքիսի տէ պիր շէյ
եափամազլար: Պի աշինհի պու Կիրակի
մէքթէպ խուսուսընտա իլք ատըմը անըն
մագսէտինի չօգլուգ միւթալաա էթմէմիշ
քիմսէլէրտէն պէքլէյէմէզիզ: Պէն տիւհիւ-
նիւյօրուտըմ քի, Իսթանպօլտա(*) պաշ-
լասա էյի պիր մէրքէզ տիր: Հանկը հէ-
յէթ պիր իսթիշարէյէ տալէթ էտէճէք:
Իթթիհատըն գործադիր՝ մի, անլէր
«Պիգիմ տաիրէմիզէ ըէսմէն տիւշմէզ» տէ-
յէճէքլէր պէլքի: Օրատաքի տախիլի թէպ-
չիր ի պէշարէթ գօմիսիօնը պիր թագըմ
քիմսէլէր տալէթ էթսէ պէլքի օլուր:
Պէլքի Դաւառալիսն ժողովլարտա միւ-
թալաա մատտէսի էտիսէ էն խայրըսը օ-
յլըր: Եա տա Բահնիւմա վէ Անեսաքեւ
միւլէլիքլէրի միւթթէֆիգէն պու պապտէ
մէրագը օլան պիր գաշ քիչիլէրի տալէթ
էտէպիլիրլէր: Իսթանպօլտա 3—4 ճէմիյէթ
վէ քիլիսէլէր պու պապտա պիր պաշլան-
կըճ էթսէլէր օլուր: Էվէր պու պապտէ
խարիճի պիր էլին պիգի հարաքէթէ գօյ-
մասը լազըմ իսէ, Կիրակի մէքթէպին
միւթէխասիլէրի տիւնեանըն տէօրթ թա-

(*) Մէրզիֆուն, Դաշսէրի. Մարաշ, Անթապ,
Խարիուլ, տախի պու մագսէտին թէրպիճինէ
էյի մէրքէզլէր տիրլէր:

րաֆընը զիյարէթ էտէրքէն՝ պիզ տէ ան-
լէրտէն իսթիֆատէ էտէպիլիլիզ։ Իշթէ պու
Կիրակի մէքթէպիլիլի իլէրի սիւրէճէք աշ-
քընձը պիւր վասնքա սըր։

Կիրակի մէքթէպիլիլիլին թէրագգըսը-
նա ԵՏԻՆՃԻ վէ էն պէօյիս վասնքա
մուհապպէթ Տիւր։ Տէտիք քի, իշթիլէրին
չօգլարը աշխատհական վէ մէշղուլ քիմ-
սէլէր տիլլէր։ Անլէր քէնտի իշթիլիլին վէ
թաթիլ վագթլարընըն մուհիմ պիր գըս-
մընը պու ուղուրտա սարֆ էտէճէքլէրսէ
անլէրի մէճպուր էտէն գուվվէթ մու-
հապպէթ տիր։

Անլէր Բիթ. շէրիֆի սէվմէլի տիր, ին-
սանլարը վէ անլէրին խէլասընը սէվմէլի,
վէ սէվտիլի Բիթապը մուգատտէսի սէվ-
տիլի ճանլարա թալիմ էթմէք իշիւն մու-
հապպէթի օլմալը։ Բիլիսէնին տէրունին-
տէ պէօյլէ քիմսէլլէրի պուլ, իշէ սէվգ էյ-
լէ, նէ պէօյիք միւճիլլէր իճրա օլունա-
ճագ։ Տիւնեա Կիրակի մէքթէպիլիլի իլէ
ֆէթհ օլունապիլլէճէք տիր։ Շիմտիլիք
անճագ պու եէտի նօգթալարը զիքը իլէ
իլթիֆա էտէլիմ։

Եէնի ուսուլտա Կիրակի մէքթէպիլիլի-
նին միւհասիսի ինկիլթէրանըն Կլուսթըր
շէհրինտէ Բօպէրթ Բէյքս նամ պիր զա-
ղէթաճը իտի։ 1880տէ պու վագըննըն
100իւնճիւ րէսի սէնէ ի տէվրիյէ շէնիլլէրի
իճրա օլունու, վէ անըն զիքրինէ պիր սանէմ
րէքը էթտիլլէր։ Պու սանէմտէ Բօպէրթ Բէյքս
սօլ էլի իլէ Բիթապը մուգատտէսիլի
թուլմըլ գալպի իւզէրինտէ սըղըյօր,
սաղ գօլու իլէ պիր քիւշիւք գըղ մու-
հաֆագա էթմիշ թէպէսսիւմլէ անա թա-
լիմ էտիյօր։ Բէյքս՝ փիյը իլթիյարըլըն-
տա, պիր կիւն պիր տօսթունըն գօլունա
կիրմիշ օլարագ, սօգագտա եիւրիւքէն
իլք տէֆա Կիրակի մէքթէպիլի աշմըլ օլ-
տուղու սօգագտան կէշտիլլէրի սըրատա՝
միւմաիլլէյն տօսթունա տէօնիւպ «Պուրա-
տա պիր տագիգէ սիւքուլթ տուր», տէտի,

վէ պաշընը աշըպ կէօղիւնիւ գափայարագ
սէսսիլ պիր տուա էթտիլլէրն սօնրա,
կէօղլէրինտէն եաշար ագարքէն տօսթընա
տէտի քի, «Պու նօգթատա իտի քի, պօշ
վէ ալարէ կէղէն վէ Կիրակիլի պօղան
պիր թագըմ չօճուգլար կէօրտիւմ։ պէն
քէնտիմէ՝ պունլարա պիր շէյ եափամագ-
մըլըմ, տէյու սօրտում. տէրունիմտէն պիր
սէն՝ «Չալըլ» տէտի. չալըլարմ։ Ալլահ
շիմտի նէ պէօյիք մահսուլթ հասըլ էթ-
տի, միւճիլլէր օլմագտա տրը։ Պուրատան
հէր կէշտիլլէր օլ չալըլ սէտասը տա-
հա միւհասիսի օլարագ ֆիքրիմէ կէլիւր։»
Չալըլ, չալըլ, սէմէրէ մուհագագ տրը։

Կէշէն սէնէ պու վագըլթա Կիրակի
մէքթէպիլիլիլին հուտուտընը քիլիսէ վէ
մէքթէպիլիլիլիլի տաիլլէսինտէն էօթէյէ
թէվիլ էթմէք տիւշիւնտիւք։ «Պիլիմ տաի-
րէմիլտէն ուզագտա օլան պիր մահալլէտէ
պիր Կիրակի մէքթէպիլի աշագ օլմալ մը»,
տէտիք։ Ճէվապ վէրիլտի քի, «Պու շէհրտէ
յարանուրանական խուսումէթ չօգ տըր,
կէլմէղլէր, կէլէնլէրի տէ մէն էտէրլէր»,
«Փէք ալա, պիր տէֆա չալըլարմ, էկէր
արղումըղա մուլաֆֆագ օլմաղսագ նէ՝
զիյանըմըղ օլուր», տէտիք։ Չալըլարը,
իլք հաֆթա 15, իքինճիտէ 25, 40, 60,
70 շակիրտլէր կէլտիլլէր։ Սօնրա այնի մա-
հալլէտէքի պու մէքթէպիլի իքիյէ թագալիմ
էյլէտիք։ Ճէսարէթլէնտիք. ալիէր մահալ-
լէլլէրտէ տէ աշտըղ, պու կիւն 13—14 ֆարղ-
լը էվլէրտէ Կիրակի մէքթէպիլիլիլի վար։
Հէր պիրինտէ 15—120 յէտէք թալէպէ
վար, նէ խահիլլէ կէլիյօրլար։ Հէմ վալի-
տէյն, հէմ մահալլէլլէրտէքի էհալի տալի
մէմուռն։ Պու խարիճի իշիմիլ տալիլի
մէրքէզտէքի քիլիսէ վէ մէքթէպիլիլիլի
տէքի Կիրակի մէքթէպիլի թալէպէսինին
թէզէրտիլլէ սէպէպ օլալ։ Հէր քէն քէն-
սի էվլէրինի պու մագսէտ իշիւն մուհապ-
պէթլէ աշտըլար։ Պու կիւն 30—40 գա-
տար Կիրակի մէքթէպիլի մուալլիմլէրիլիլի

վար, մէսէրրէթլէ իշէյօրլար: Պու իշ կէնճ վէ չօճուզլար արասընտա իսէ տէ, պէօ-յիւքլէր տէ կէլմէքտէ տիրլէր: Էն զիյատէ իւմիտսիզ մահալլէլէրաէ պիլէ պէօյիւք հազըրլըզ վար: Իշ չօգ, իշճիմիզ գալմա-տը: Էն ուզագ պիր մահալլէյէ պիր կէնճ կիթտի, պիր տօսթունտան էվինին պիր օտասընը պու մագսէտ իշին իսթէտի: Պիր չօճուզա օն փարա վէրտի, քէնտի կիպի 9 չօճուզ տահա կէթիրտի, պաչլա-տը օն չօճուզա տէրս վէրմէյէ: Անյաւրան-նաւնակաւն պիր խըտմէթ տիր: Էօյրէտէն վէ թալիմ օլունան պիրլիքտէ մէսրուր տըրլար:

Իման էթ վէ չալըշ, մուվաֆֆագիյէթ չիւպհէսիզ տիր:

Օղլում, պաղըմտա իշլէ, էթմէ գայ պու ֆուրուսթըն Մէրտանէ դայրէթ էյլէ, թէզ կէչէր հէր սըգլէթին, Պաղըմտա չէք գահէթի, չօգ ճանլար տըր իւճրէթի:

Ս Օ Ն

ԳԱՐԱՄԱՆՏԱ ԳԱՐԱՆԹԻՆԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖ. ԳՕՃԱՆՆ, ԳՕՆԱ

Գայսէրիտէն Գօնիայա միւթէվէճճիհէն հարաքէթ էթտիք: Հարաքէթիմիզտէն պիր կիւն ագտէմ, Հաճընտան էվէրէկէ կէլ-մէքտէ օլան քէրպանըն սօյուլտուղունու վէ պիր չօգ մէչագգաթլարա հէտէֆ օլտուզլա-րընը իշիթմէլէ, հարամիլէր եաթաղըտէն-մէլէ մարուֆ օլան Արապլը եօգուչուն-տան չըգարքէն հէման պիզտալի օ պախ-թա հազըրլանմագտա օլտուզ իսէ տէ, Ալլահըն ինայէթի իլէ սէլամէթ կէչտիք:

Իշիթտիք քի, պիր տէֆա մէզքիւր Ա-րապլը եօգուչունտա պիր թագըմ եօլ-ճուլար սօյուլմուչլար: Խանտա պուլունան ժանտարմայա խապէր վէրիլտիյինտէ, մէր-գում խըրսըզլարը թագիպ էտէճէք եէր-տէ, եօլճուլարըն սօյուլտուղու մահալլէ վարըպ, թամմ նէրէտէ վէ նաճըլ սօյուլ-տուզլարընա տաիր անլէրի իսթինթագ իլէ էվգաթկիւզար օլմուշ: Էյի քի, «նէ» եիւզ իլէ կէլիպ տէ խապէր վէրտիյիւզ,» տէյու պիր տէ թօգաթ եափըշտըրմամըշ: Լաքին

չիմտի ժանտարմալարըմըզ գօրգարըմ քի եէրլէրինտէն պիլէ թէփրէնմէյիպ, «էօլ-տիւրմէտիքլէրինէ չիւքր էտին,» տէյէճէք-լէր տիր, նասըլ քի Գայսէրիտէ իքէն տարպ օլունմուշ պիր ատէմէ էօյլէ սէօյ-լէնմիշ օլտուղունու իշիթտիք:

Սէլամէթ Ուլու գըշլայա եէթիշտիք վէ Նիկտէյէ եէթիշտիյիմիզտէ, Գարամանտա գարանթինանըն թէէսիս էտիլտիյինին խապէրինի ալտըգ: Պու խապէրի թանը-տըղըմըզ պիր արապաճը պիզէ տօսթանէ սէօյլէտի: Պիր տիկէրի տէ անը թաստիգ էտիպ տէտի քի, «Սիզէ հիւրմէթէն սէօյ-լէյօրըզ, եօգ իսէ պիզ կիթտիյիմիզ եէր-լէրտէ պունը խապէր վէրմէյիզ, չիւքի հէր քէս եօլա չըգմամագ տիւչիւնիւր վէ պիզիմ իշիմիզ պօզուլուր»:

Էնճամ Գարամանա եագլաշլպ ագալլի պէշ կիւն պիզիմ տախի արամկեհաճըմըզ օլաճագ օլան վէ իւզէրինտէ սարը պայ-րազլար թէմէվիլիւճ էթմէքտէ օլան չա-տըրլարը կէօրտիւք: Տահա պիզ թրէնտէ իքէն՝ գօրտօնտաքի հալտաշլարըմըզըն «Պուլուրուն, խօշ կէլտինիզ, սէֆա կէլ-տինիզ,» հայգըրըշլարընը իշիթտիք, լաքին գօրգտուղումուզ պաշըմըզա կէլմէտի, չիւքի պիզի աշըգտա պրագաճագլար տէ-յու իշիթմիշ իտի իսէք տէ, ալթը քիշի իշին իքի հասըր վէ պիր չատըր թախսիս օլունտուղունտան տօլայը միննէթտար օլ-տուգ:

Շու պէշ կիւնիւք գարանթինա էօմ-րիւնտէ էփէյի չէյլէր էօյրէնտիք: Էվիլլա մէմուրիյինիմիզտէ րահմ ու չէֆգաթա մա-լիք օլանլար ագալլ օլտուզլարընը կէօր-տիւք: Պիր պիշարէ, «Էֆէնտի, 24 սաաթ-տան պէրու աճըմ, չէֆգաթ էյլէ,» տէ-յու գօմիսէրէ րէճա էթտիյինտէ, միւմաի-լէյհ՝ «48 սաաթ տուր, իսթէրսէն էօլ,» ճէվապընը վէրտի: Պու չէյի իշիթտիյիմիզ-տէ, մէմէքէթիմիզտէ ուճուզտան ուճուզ նէ վար սօրուլտուղունտա, պիր փանճար

պիր տէ ինսան ճանը տէյեճէյիմիզէ չիւպ-
հէ գալմատը: Խիւտանէքէրտէ մէվգու-
ֆիյն արասընտա պիր քէյֆսիղիք զուհուր
էթսէ հալիմիզ նէ՞ օլաճագ տէյու, արա-
տա պիր էճէլ սըթմասը կիպի պիր շէյ
հիսս էտիլմէքտէ իտի: Հէլէ չատըրլար
արասընտա իսթիֆ էտիլէն քիրէճ չուվալ-
լարը մէնզարէյէ պիր գաթ տահա ռէֆնագ
վէրմէքտէ իտի: Պիրինի քիրէճլէմէք իճապ
էթտիյինտէ՝ մէմուրիյն վէ կարտիյանլա-
րըմըզըն իշկիւզարըզը փէք մէտհէ շայան
իտի:

Տէօրթ սէնէտէն պէրու «Ատալէթ,
Միւսավաթ», սէտալարը գուպպէ ի ասիւ-
մանը թանինէնտազ էթտիյինէ ռազմէն,
օլ քէլիմէլէրին մէմուրիյնիմիզ իշին իսմէն
մէվճուտ, ճիսմէն համէվճուտ օլտուզընը
անլատըզ: Սուտան պաշգա հիշ պիր շէյ
մէճճանէն վէրիլմէտիյի թագտիրտէ, չա-
տըր վէ հասըր փարասը օլարագ հէր պիր
ֆէրտտէն եէվմիյէ 7½ զրուշ ալմագ աճէ-
պա ատալէթէ մուվաֆը՞ գ մը տըր: Զա-
պըթան, մէմուրիյն վէ թալէպէտէն իս-
թէտիքլէրինի տէ պու վէրկիտէն մուաֆ
թուլթաուզլարը հալտէ, ճիւզի պիր խարճ-
լըզընը տա եէմիշ պիթիլմիշ օլան ֆու-
գարա վէ պիշարէկեանտան պասըպ ալմագ
վէ վէրմէտիքլէրի թագտիրտէ թէհտիտ
էթմէք՝ չու էօփիւպ օգչատըզըմըզ Ատա-
լէթ վէ Միւսավաթ մէպտէլէրինէ մուվա-
ֆը՞ գ մը տըր:

Տահասը վար, Ուլու գըշատան կէլէն
իքի վալօն տօլուտու ապէրի էնտիրմէքսիզ
հիւրմէթլէ թէշեի էթտիլէր: Եանըմտա
պուլունան պիր զապիթէ՝ «Պէյ էֆէնտի,
կէօրիւնիւր քի, ասաքիլիմիզ սըհհէթ գա-
վաիտինճէ հաշամագ ֆէնն վէ վէսաիթինէ
մալիք օլտուզլարընտան նաշի միւսաատէ
օլունտուլար», տէտիյիմտէ, միւմաիլէյ՝
չու նէքրէկիւ ճէվապը վէրտի: «Խայր է-
ֆէնտիմ, օլապիլտիյի գատար պուրասընը
փարալը քիմսէլէր եէրի եափմագ իսթէ-

յօրլար, շէօյլէ քի, թահսիլաթճա միւշքի-
լաթ շէքմէսինլէր:» «Իքի սէնէ ագտէմ գօ-
լէրանըն մէվէքէթիմիզէ իտիսալը ասաքիլ-
տէն օլմատը՞ մը,» տէտիյիմիզտէ, «Մէմ-
լէքէթիմիզաէ դարանթինատան մագուէտ՝
իլլէթէ գարչը ճիտտի պիր հարաքէթ ի
ի՞թիյաթքեարանէ՞ մի տիր զանն էտէրպի-
նիզ,» ճէվապընը վէրտի: Զաթէն պու է-
ֆէնտի կիպի տիւշիւնմէմէք գապիլ կէօ-
րիւնմէյօր: Գարանթինանըն թէէսսիւսիւն-
տէն պէրու մէվգուֆիյն միյանընտա ճիւզի
պիր ռահաթսըզլըզ էմարէսի կէօրիւլմէտի-
յի թագտիրտէ պուլաչըզ մահալլէրէ գարչը
սըզը հարաքէթ ի ի՞թիյաթքեարանէ վէ
պուլաչըզ օլմայան մահալլէրէ միւսաատէ՝
վաթանըն մէնֆաաթը իճապաթընտան
տէյի՞լ մի տիր:

ԳԱՏԻՄ ԷՐՄԷՆԻԼԷՐԻՆ ՄՈՒԶԱՅԱԳԱՆԱՐԸ

Հիսապ էտիլմիշ տիր քի, սալթ վաու-
պուրականտա՝ գըմը սզամը ինճիլ օլմագ
իւզրէ թագրիպէն 2,000 ատէտ էլ հա-
զընը քիթապ մէվճուտ օլուպ, պունլարըն
հազըլմասը չօգճա 14ինճի ասրտա պաշ-
լամըշ, 18ինճի ասրա գատար տէվամ էթ-
միշ, վէ 18ինճի ասրտա էրմէնիլէր արա-
սընտա մաթպանըն թէրագըրըլա էլ
եազըլարը խիթամ պուլմուշ տըր: Պու
էլ հազընը կսէրլէրտէն չօղունուն սնուն-
տա՝ մուհարրիլլէրի թարաֆընտան զէյլ
մագամընտա պազը շէյլէր հազըլմըշ տըր
քի, պունլար տաիի հաիզի էհէմմիյէթ
տիրլէր: Պու զէյլլէր՝ միլլի թարիսիմիզին
զիզըլմէթ փարչալարը հալինտէ վագթըն
մէշհուր վուգուաթ վէ զէվաթը հապըն-
տա մալիւմաթ վէրիլլէր, պու մալիւմաթ-
լար իսէ մալուֆ միւվէրրիսլէրին սէհվէն
գայտ էթմէմիշ օլտուզլարը վազըլալարը,
վէ հախօտ անլէրին եազըլըզլարը վագը-
լարըն թէֆսիլ հա թէֆէրիւաթընը թէշ-
քիլ էտէրլէր:

Մէզքիւր էլ հազըլարտան հիւզլէրճէ-

սինի միութալաա էտէրէք անլերտէ պու-
լունան պու զէյլէրի ճէմ էթմիլիմ, վէ
պու տէֆա անլերտէն պազը ճալիպ ի տիգ-
գաթ գըսմարը նէյր էտիպ, պու պէտ-
պաթմ գալմըն կէչմիշտէ նէ մուզայագա
վէ սէֆալէթ չէքմիշ, վէ նէ տէրէճէ մու-
զալլամ վէ միւհիք տէվրէր կէչիլիպ քէն-
տի միլլիյէթ վէ լիսանընը, Խրիսթիանյըզ
վէ քիլիսէսինի պագի սագլայարագ անլէ-
րի զիգըլմէթ պիր միրաս մագամընտա
պիգէ թէպիմ էթմիշ իտիլինի ամմէնին
նազարը տիգգաթընա արզ էթմէք իս-
թէրիմ:

Աթիտէքինի Լիմ օվասընտա պուլու-
նան էլ եազըսը պիր ինճիլին սօնունտան
ալմըլմ:

«Էրմէնի թարիխին ԶԾԵ (955 եախօտ թ.
Մ. 1306) Կիլիկիա թարաֆլարընտա սալ-
թանաթ էտէն Հէթումըն էյամընտա, Ա-
ճէմլէրին տէվր ի հիւքիւմէթինտէ Հայլար
չօգ էլէմ վէ մուզայագալար չէքտիլէր վէ
հէփսի պիրլիքտէ կէնիշ Եօլտան խարա-
պիյէթէ կէօթիւրէն տինէ սափարագ պա-
թըլըզ Եօլունտա պաթըլըզ պուլտուլար:
Զիրա հէր քէսի քէնտիլէրին եանըլ տի-
նինէ թապի գըլմագ իչիւն ճէպը իսթի-
մալ էտէրլէր, հէր քէսէ թէատտի էտիպ
ճէֆա վէրիլէր, քիմինին էմվալընը թա-
լան, քիմինին խաչընը, տինինի թահգիր
էտէրլէր իտի, վէ պունլարըն քեաֆֆէսի
պիղիմ կիւնահլարըմըզ նէթիճէսի իտի:
Պունու եազան թուլմա Արծրունի թա-
րիլինին իլավէսինի եազան Աղթամարը
րահիպ Դանիէլ տիր Սրծրունի փատիշահը
Դագիկին նէսլինտէն օլան Աղթամար Կա-
թողիկոսը Տէր Զաքարիա զէմանընտա եա-
չամըլ տըր:»

Աթիտէքի ճիկէրսուզ գըլթա տալիս
այնի քիթապտան մուզթէպէս տիր:

«Էրմէնի թարիխի ԶԾԵ (957 եախօտ թ.
Մ. 1308) Մուշ գազասընտա, Ղարապանդայ
խան քէնտի թահթը իտարէսինտէ պու-

լունան Խրիսթիանլար ալէյհինտէ պիր
ֆէրման նէյր էտիպ, եա Մուհամմէտիլի-
յի գապուլ էթմէլէրինի եա տա նուֆուս
պաչընա 24 ղըշ. խարաճ վէրմէլէրինի, վէ
Խրիսթիանյըզ վէ րայալըզըն մէնֆուր
նիշանը օլմագ իւզրէ սաղ գօլլարը իւզէ-
րինտէ սիյահ պիր եամա պուլունտուրմա-
լարընը թալէպ վէ իլավէթէն Եիւզլէրինէ
թիւքիւլէճէյինի, սիլլէ Եէյէճէքլէրինի,
պագալլարը Եօլունաճաղընը պէյան էյլէտի:
Քրիստոսուն ֆէհմիլի սիւրիւսիւ քէնտի ի-
մանլարընտա սապիթ տուրուպ թալէպ
օլունան հէր վէրկիլի վէրաիլէր, վէ հէր
հագարէթ վէ թէատտիյէ րազը օլուպ՝
Քրիստոսուն պօյունտուրուզունու (սիյահ
եամայր) սաղ գօլլարը իւզլէրինտէ թաչը-
տըլար: Պագաթ պու ֆասըզ խան, պու
չէյլէր իլէ Խրիսթիանլարը մալլուպ էտէ-
մէտիլինի կէօրէրէք, եա Մուհամմէտիլիյի
գապուլ էթմէլէրինի վէ եախօտ ճիւմլէ-
սինի խատըմ եափըպ քեաֆֆէսինին պիր
կէօղիւնիւ չըգարաճաղընը իլան էյլէտի:
Պու մուամէլէտէ հէր քէս Քրիստոսըն մու-
հապպէթի ուղրունա էօլտիլէր»:

Աթիտէքի ֆըզրա տալիս Աղթամարտա
պուլունան պիր ճաչոց քիթապընըն նի-
հայէթինտէքի զէյլտէն իգթիպաս էտիլ-
միշ տիր:

«Էրմէնի թարիխի ԶԿԳտէ (963 եախօտ թ.
Մ. 1314) Կիլիկիա փատիշահը Օշինին էսնա ի
սալթանաթընտա, վէ Խարապանտանըն
զէմանը զուհուրունտա, միլլէթիմիզ չօգ
զահմէթ վէ մուզայագա չէքիպ վէ խա-
րաճ Եիւքիւ ալթընտա էզիլիպ արթըզ
քէնտիսի իչիւն պիր մէլճա եա իւմիտ
չէօլէսի գալմասը վէ պիւթիւն միլլէթ է-
զիլմէքտէ, ինլէմէքտէ վէ իրի իրի ատըմ-
լար իլէ զէվալա տօղրու կիթմէքտէ իտի:
Էրզրում չէհրինտէ փէք չօգ քիլիսէլէրիմիզի
հէտմ էթտիլէր, վէ պազըլար Քրիստոսա
օլան իմանլարընը թէրք էտիպ, Իսմաի-
լիլիլէրին պաթըլ տինինէ թապի օլտուլար:

Պազըլար տա քէնտի չօճուգլարընը սա-
թարագ քէնտիլէր մուխթելիֆ մահալլէրէ
ֆիրար էթտիլէր իսէ տէ, հիչ պիր եէրտէ
մէլճա պուլամատըգտան մատա, բու ի վէ-
մինէ կիւնահլարըմըզ նէթիճէսի օլարագ
մուսալլաթ օլմուշ օլան մուզայագա վէ
քէտէր հէր թարաֆտա անլէրին էննիսէ
չըգար իտի : Բեաֆֆէսի աճը աճը աղլա-
յըպ ֆէրեատ էտէրլէր վէ պաչլարընա
քիւլ աթըպ սաչլարընը եօլարլար իտի
իսէ տէ, հիչ պիր եէրտէն պիր նէճաթ
չարէսի պուլունմատը» :

Աթիտէքի գըթայը տա Վանըն Հայ-
կավանուց քիլիսէսինին պիր էլ եազըսը
Խնճիլնտէն ալմըշըմ : Էրմէնի թարիսի ԶՀԸ
(978 եախօտ թ. Մ. 1329) Բուսայիթ խան
թէսմիյէ օլունան, վէ Պոնտոս տէնիզին-
տէն (Պահրը Սիյահ) Պահրը Հագէզէ վէ
ճիհոն թէսմիյէ օլունան նէհրէ գատար
փէք չօգ միլլէթլէրի թահթը թէպաիյէ-
թինէ կէթիլէն պէօյիւք ճէպպարըն է-
յամը սէֆէրինտէ, պիզիմ Տարոն տիյարը
վէ մէմլէքէթին ճիւլէ ճիւլար սէմթլէ-
րինտէ վուգու պուլան էնվաի թէատտի-
յաթ վէ մէզալիմի, ֆէլաքէթ, մուզայա-
գա վէ ֆիղան ու ֆէրեատը քիմ թա-
րիֆ էտէպլիլիր : Բիւրտիսթանտան պէտէն
պիւթիւն Խրիսթիյան ալէմի մահվ օլտու» :

Իշթէ պու միւտտէթին պիւթիւն գու-
յուտաթը պէօյլէճէ կէօզ եաչը վէ գան
իլէ եազըլմըշ տըր : Պու միւէլլիմ աշվալ
իսէ, խուսուսա մէզքիւր միւտտէթին սօն-
լարընտա վուգու պուլուպ, Լէնկթիմու-
րուն մուխրիպ վէ խունրիզ սէֆէրլէրի
վասըթասըյլէ տահա զիյատէ քէսպ ի չիտ-
տէթ էյլէտի : Պատէմա պու աշվալ պիր
պիրինի ունութտուրաճագ տէրէճէտէ ֆէ-
նա օլմագ շարթըյլէ էլան տէվամ էթ-
մէքտէ, վէ Հայ գավմընըն էլէմ վէ մու-
զայագասընը ուճ տէրէճէյէ եէթիչտիր-
մէքտէ տիր :

Ահ, նէ՞ տէյօրսունուզ, էրմէնի գավ-

մընըն պիզլաթ քէնտի գանը իլէ թէչէք-
քիւլ էթմիշ օլան պու գըրմըզը տէնիզ-
լէրի կէչմէսի, վէ հալա պիր պագիյէնին
խէլաս օլարագ պու կիւնէ գատար պէր-
հայաթ օլմասը պիր միւճիզէ տէյիլ մի
տիր : Պիլվագը Հայ միլլէթի ասլա էօլմէ-
յէճէք վէ օ՝ կիւնէշ ալթընտա ատէմ տէ-
նիլէն մախլուգաթ եաչամագտա օլտուգ-
ճա պէրհայաթ օլաճագ տըր... շու շարթ
իլէ քի քէնտի պու մէթանէթիլի զաիպ
էթմէսին :

Պալատէքի մուհարրէրաթտան անլա-
չըլարընա կէօրէ, հէր նէ գատար չօգ-
լար շէհիտլէրէ մախսուս օլան պիր մէթա-
նէթ իլէ մէզքիւր թէատտիյաթա թէ-
համմիլ էտիպ, Խրիսթիյանըզը ինքեար
էթմէտիլէր իսէ տէ, պազըլար տա թէնտէ
եաչաւորըլարը, վէ կիւնահա միւպթէլա
օլտուգլարը հալտէ օ էզիյէթլէրէ տալա-
նամայարագ քէնտի միլլիյէթ ու մէզհէպ-
լէրինի ինքեար էտիպ Մուհամմէտի օլ-
տուլար :

Պու իմանը կէվլէմիշ օլան քիմսէլէր
տահա զիյատէ էպի վէ պէրսօրտար գա-
պիլէլէր մագամընտա քէնտի տիւնեէվի
չէրէֆ վէ սէրվէթլէրինի զաիպ էթմէք
իսթէմէյէրէք, վէ պէլքի տէ պու թէատ-
տիլէր՝ էսէն ըիւզկեարլար միսիլու թէզի-
յէ խիթամ պուլուրլար, վէ քէնտիլէր
եինէ քէնտի գատիմ միլլիյէթ ու տիյա-
նէթլէրինէ ալտէթ էտէրլէր միւթէլաա-
սըյլէ՝ ագալի պիր գըսա վագթ իչիւն
խահնախահ միւնքիր օլտուլար : Պագաթ
մէզքիւր ֆուրթունալար տէվամի պիր հալ
քէսպ էտիպ կիթտիքճէ չիտտէթլէնտի,
վէ պէօյլէճէ պու միւնքիրլէր 2—3
նէսլ կէչինճէ, արթըգ քէնտիլէրին ասլ
միլլիյէթ ու տիյանէթլէրինի ունուտարագ
Քիւրտ գալտըլար, վէ միւխթելիֆ գա-
պիլէլէր թէչքիլ էտիպ քէնտիլէրէ մախսուս
իսմլէր ալտըլար, նիթէքիմ պիզիմ արա-
մըզտա՝ եէհուտիլիքտէն տէօնմէ Բագրա-

տունիւնք, Աշուրիւնք տէօնմէ Արծրունիւնք, Չինիւնք տէօնմէ Մամիկոնեան լար պուլունտուլար :

Պու գապիւնք աթիտքիւնք տիր :

Բագրանցիք, Մամկանցիք, Ռչկօտանցիք (Րչտունիւնք) Խշուրանցիք, (Խշուրաց) Տիւտէրցիք, Մալէ Միքայէլցիք, Հայտերանցիք, Թագուրցիք :

Պունլար էլէնքմ քէնտի գատիմ միւլիլէթ վէ տիյանէթլէրինի քեամիլէն ունութմուշ օլտուգտան մատա, էյվա՛ն քի, պիզտէն նէշէթ էթմիշ իքէն սաիր Գիւրտէր իլէ պիւրիքտէն ասրլարտան պէրու էրմէնինին գանընը էմիպ սօմուրմագտա վէ հալա տօյմամագտա տրլար: Խուսուսա Համիտին էրմէնիլէրէ խուսումէթ փօլիթիգասը՝ անլէրին իլթիհասընը աշմագտա օլմուշ տրր: Գօրգարըզ քի, մէզքիւր փօլիթիգա պունտան սօնրա տահա գիյատէ գօլայ պիր սուրէթտէ մէվգի ի թաթպիգէ վազ էտիլէնէք տիր: Ձիրա պու կիւն Հայ իսմինի թաշըյան պիր թագըմ՝ քիմնէլէր՝ պիր նէվ գօզմօփօլիթիլէր հալինտէ միլիլէթ վէ տիյանէթէ էհէմմիլէթ վէրմէյօրլար: Հաթթա ազ գալտը քի, Փաթրիգխանէ իմթիյազաթընը տախի իւսթէ վէրիյօրլար իտի: Տօղրուսու պէօլլէսիլէրին մէսլէյինէ շաշըյօրըզ, գիրա պու մուամէլլէրի իլէ Փաթրիգխանէ իմթիյազաթընա գարը միւշքիլաթ չըգարմազա պաշլամըշ օլան պիր թագըմ Թիւրքլէրին էքմէյինէ եազ սիրմիւշ օլաճագլար տրր: Հալ շու քի պունուն նէթիճէսի օլարագ, անլէր միւսթագպէլտէ իհամիսլայսմիզ՝ մէնֆաաթընա օլարագ պիզիմ քիլիսէլէր ումուրունա տախի միւտախէլէյէ գալըշաճագլար, վէ պու իսէ Հայ միլլէթինին հագիլի մաշլու զէվալը օլաճագ տրր: Օ հալտէ իսէ էճտատըմըզըն քէմիքլէրի զանն էտէրսին իսանա չըգարշ օլարագ, իլթիյարի ինքեարըմըզ իլէ անլէրին գանլար վէ կէօզ եաշը տէօքէրէք մուհաֆազա էթտիքլէրի մուգատտէս էմանէթլէրի — Միլլիյէթ վէ Տիւնի — իւսթէ վէրտիյիմիզ իշիւն պիզի թագպիւն վէ թէլին էտէճէլէր տիր:

Կօչնակ

Խ. Լ. ՍԻՌՆԵԱՆ

ՐՈՒՅԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ԽԱՍԹԱ ՕԼԱՆԼԱՐ

Պու թագըմտան օլան ատէմլէրին միգտարը նէ՛ գատար պէօլիւք վէ անլէրին աշվալը նէ՛ ճիկէրսուզ տրր: Սազ օլանլար իսէ նէ՛ գատար աղ տրր: «Խասթա» քէլիմէսի հէր ատէմի շամիլ տիր: Պու զարիպ վէ շայան ը թէրահհիւմ օլան օրտուտա նէ գատար Փարգըլը վէ մուխթէլիֆ թապուրլար վար տրր: Պու օրտունուն գափտանը Բապպ տրր, վէ օ էզիլմիշ վէ միւնքէսիր օլանլարը գապուլ, մուհիմմաթ վէ մէվգիլէրինի զայ էթմիշ վէ շու մէշագգաթըլը էօմրտէ քէնտի զաաֆ վէ աճըլարընը տույանլարը տէրազուշ էթմէյէ տախիմա հազըր արր: Օ անլէրի տալէթ էտէր, մուհապպէթլէ գապուլ էտէր, անլէրէ հատտսըզ ինայէթինտէն վատլարտա պուլունուր վէ անլէրի տէրհալ թէսէլլի վէ իւմիտ իլէ թալթիֆ էտէր:

Վիւճուսճէ խասթա օլանլար վար տրր: Անլէր սիւրիւքլէնէրէք Բապպա կէլիքէն վէ եա սաիրլէր թարաֆընտան անա կէթիլիլի իքէն անլէրի սէյր էտէրիմ: Բէթթիւմլէր վէ վիւճուտինին պիր եա տիկէր ազասընտա նօգսանը օլանլար, ճիւմէսի տախի աշի տէրտ իլէ եիւլիւ վէ մէյուս տրլար: Պունլար Բապպա թէգարրիւպ էտէրլէր: Պէն անլէրտէն պազըլարընը իսմլէրիլլէ թանըրմ: Անլէր պէնիմ թէնիմտէն վէ գանըմտան տրլար: Անլէրի Անա թէգարրիւպ էթտիքլէրի էսնատէ սէյր էյլէր վէ անլէրին, «էյ Իպնի Տափուտ, պիզէ մէրհամէթ էյլէ», տէյէն ֆէրեատլարընը իշիտիրիմ: Անլէրին իլթիճակեահլարընտա իգամէ էտիլմիշ օլան պայրազա նազար էյլէրիմ վէ իւզէրինտէ, «Խասթա օլանլար» իպարէսինի կէօրիւպ, պունլարըն օրատա մուհապպէթլէ գապուլ էտիլէճէլէրինէ գանաաթ հասըլ էտէրիմ:

Այնի օրտույա մէնսուպ օլան պիր տի-

կէր տէրտղի թապուր տա Փիֆրճէ խասթա
օլանլար տըր: Թէճրիպէլէր եէքտիկէրինի
թագիպ էթմիշ, զահիրի պախթաղլըդլար
պիրի պիրի արգասը սըրա կէլմիշ, արա
սըրա աչըլան գափուլարը թէքրարէն
քէմալը շիտտէթ իլէ եիւզլէրինէ գափա-
տըլմըշ տըրլար: Զաիլ օլան պուլուլթլար
խէ տահա մուզալլամ օլան պիր կէճէտէ
թէքրար էթրաֆը սարմըշ տըրլար: Վէ
անլէր թէքէրրիւր էտէն պու մուսիպէթլէր
սէպէպինտէն թէճէննիւն էթմիշ, ազլա-
րը շիրազէսինտէն չըզմըշ տըր: Սաղլամ
սուրէթտէ մուհաքէմէ էտիպ չաշմազ նէ-
թիճէլէր չըզարմաղա մուգթէտիր տէ-
յիլ տիրլէր: Անլէր՝ իւթ իւթէ կէլէն
եղէմ վէ մէշագգաթլար սէպէպինտէն
«Ախրազ օլուպ աղզընը աշմայան» սահիպի
Մէզմուր կիպի տիրլէր: Վէ պու իղտիհամ
էֆէնտիյէ եագլաչըր իքէն՝ իւզլէրինտէ՝
«Խասթա օլանլար» քէլամը եաղըլմըշ օլան
պայրաղըն ալթընտա անլէր տէ գապուլ
օլունուրլար:

Պունլարտան մատա ախլազի սուրէթ-
տէ խասթա օլանլար տախի վար տըր:
Բուհլարընա ֆէսատ գարըշմըշ վէ էն ալա
գապիլիյէթլէրի իլլէթ սէպէպինտէն ֆաի-
տէսիզ պիր հալէ կէլմիշ տիր: Իլլէթ՝
անլէրտէ եիւրէք պուլանթըր հասըլ էթ-
միշ վէ էսմը քէնտի թատ վէ սիհրինի
ղաիպ էթմիշ տիր: Պու մաղմուճ ճէմի-
յէթէ պագըպ, չօզլարընը գույու պաշըն-
տա Յիսուսա թէսատիւֆ էթմիշ օլան գա-
րըյա թէշպիհ էտէրիմ: Մէրգումէ իլէ
պիքլիքտէ ախլագճա այնի տիւզկիւն հալ-
տէ պուլունան չօզլար եօլմուլուգ էթմէք-
տէ տիրլէր: Անլէր Բապպըն պախշ էթտիյի
մէսէրլէթի հիսա էտէճէք գուլլէթտէն
մահրում օլմուշ տըրլար, պու էճլտէն էօմ-
րիւն հագիգի մէսէրլէթի վէ հէր չէյ՝ աճը,
տուրղուն վէ օսանճ պիր հալ քէսպ էթ-
միշ տիր: Անլէր Բապպա եագլաշտըզլարը
էպնատէ անլէրին «Եմ Ալահ, պէնտէ փաք

պիր գալպ խալգ էյլէ», տէյէ նիտա էթ-
տիքլէրինի իշիտիրիմ, վէ անլէր տախի
պայրաղըն իւզլէրինտէ պուլունան վէ հէր
քէսի թէշմիլ էտէն «Խասթա օլանլար»
թապիրինտէ խօշամէտիյէ մազլար օլուրլար:

Պիր տէ Բուհլանիճէ խասթա օլանլար
թապուրու վար տըր: Անլէր Ալահա տաիր
էմին վէ գուլլէթլի պասարա մալիք տէ-
յիլ տիրլէր: Բուհլանի խուսուստա էմնի-
յէթսիզլիք վէ զուլմէթ վատիլէրինտէ տօ-
նէրէտէ պուլաճաղըմը պիւսէ իտիմ», տէ-
յու ճանտան ֆէրեատ էյլէրլէր: Պունլար
եօլտա պայրըրլար վէ քէնտիլէրի Բապպա
տալլէթ էտէն պայրաղըն ալթընա իլթիճա
էտէրլէր:

Վաքաւն խասթասը օլանլար տա վար
տըր: Պունլարըն էօմրիւ փէք մէշագգաթ-
լը պիր թարիգտէ իմրար էթմիշ տիր:
Անլէր չօգ տիք վէ եօրուճու եօգուլլարա
թըլմանըպ չըզմըշ տըրլար: Զօգ գուրու
վէ զահմէթլի վատիլէրտէն կէշմիշ տիրլէր:
Եօլտա պիր չօգ մէզարլար գաղմըշ տըր-
լար: Տօսթլարը պիր պիրինի միւթէագը-
պէն քէնտիլէրտէն ալընմըշ, վէ քէնտիլէր
եալընըզ գալմըշ տըրլար: Անլէր վաթան
խասթասը օլմուշ տըրլար, վէ Յիսուսա
եագլաշտըզլարընտա՝ «Ինթիգալ էտիպ՝
Քրիստոս իլէ պէրապէր պուլունմագ՝ ար-
գուսունտայլմ, քի պու զայէթ զիյատէ
էվլա տըր», տէյէ պէյանը հասրէթ է-
տէրլէր: Պունլարա տախի ազլամ չանլա-
րը կիպի «Խասթա օլանլար» տալլէթի
թագտիմ էտիլիր:

Սոն օլարագ զիրը էթմէք իսթէտիլիմ
պիր թապուր վար տըր: Պունլարը իսէ
ղանիմէթ խասթասը թէսմիյէ էտէճէյիմ:
Անլէր պուլուգ սէպէպինտէն խասթա տըր-
լար: Իսրաֆ իլինտէ պայղըն տըրլար:
Ղանի սէրվէթ վէ մէպղուլ մուհիմմաթ վէ
թէտարիքեթ միյանընտա սուսուղ տըր-
լար: Մէպղուլ պիր մաիշէթէ մալիք օլ-

տուգլարընտան միտէ խասթալըղը չէրի-
յօրլար, գանաաթ պուլամայօրլար, վէ
ճիւմէ եօրղուն ճանլար միյանընտա էն
զիյատէ եօրղուն վէ արղըն օլանլար պուն-
լար տըրլար: Անլէր հատտարզ փունար-
լարա մալիք տիրլէր, լաքին սուսուզուզ-
լարընը կէշիւմէզլէր: Անլէր «զանիմէթ
խասթասը» տըրլար: Պունլար տախի Բապ-
պա եագլաչըրլար վէ պու ալէմլուսուլ
«խասթա օլանլար» տալէթինտէ մազհարը
հիւսնի գապուլ օլուրլար:

Պէօյլէճէ պու եօրղուն իզտիհամ սիւ-
րիքլէնէրէք իլէրիլէմէքտէ օլուրլար: Պա-
զըլար իրաաթէթճէ խասթա տըրլար: Ան-
լէրտէ սաղլամ նէվտէն մագսէտ գուվլէ-
թի էքսիք տիր: Անլէր ախլագի սուրէթ-
տէ ֆաղիր իւտ տէմ (սմէմի) տիրլէր:
Պաչգալար տա մուհապպէթճէ խասթա տըր-
լար: Անլէրտէ սաիրլէրին իհթիյաճաթընա
լութֆ վէ իշթիրաքը հիսս իլէ մուալլէնէթ
էտէն գուվլէթլի, վասի վէ սաղլամ նէվ-
տէն մուհապպէթ եօգ տըր:

Պէօյլէճէ պահարմը տէվամլէ, փէք չօգ
նէվ խասթալար կիւրուհու վէ գուտտուս,
սէվէն Ալլահըն հայաթպախը գուվլէթինէ
միւհթաճ օլան թագըմլար զիքը էաէպի-
լիրիմ: Լաքին Յիսուս Քրիստոս ասէմին
միւպթէլա օլտուղու պիլճիւմէ զաաֆ վէ
խասթալըղլարա քեաֆի վէ վաֆի տիր:
Հաթթա պազէն պիզէ պիր զաաֆ մու-
սալլաթ օլմասընա միւսապտէ էթսէ պիլէ,
օ պիզի անա քէմալը սիւրիւրլէ թէհամ-
միւլ էթմէք իշիւն պիզէ լուհուն աթիյէ-
սինի պօլ պօլ իհսան էտէճէք տէր: Անըն
ինայէթի պիր տիքէն պրագըր իսէ, ինա-
յէթ տէ պէրապէր գալըր, վէ ինայէթին
գուվլէթիյլէ, տիքէն գապիլի թէհամ-
միւլ օլուպ պիզիմ էպէտի խալըրմըղը
միւնթիճ օլաճագ տըր: Բապպըմըղ Յիսուս
հայաթ փունարը տըր: «Հայաթ պէն իմ»:
«Գըլյամէթ պէն իմ»:
Էօլիւլէրի իհնա
էթմէք վէ խասթա օլանլարը քէնտինին

նէճաթպախը շէրաքէթինէ կէթիրմէք իշիւն
գուվլէթէ մալիք օլան եէկեանէ զաթ օ
տըր:

Պու խէլաս էտէն միւշարէքէթ նաճըլ
միւլքին տիր: Պու չէյ՝ խասթանըն տա
պէրապէր իշլէմէսիյլէ գապիլ օլուր: «Իմա-
նըն սէնի խէլաս էթտի»:
Ինայէթքեար Բապպըմըղ պուրատա վասըթալը՝ կէօյ
սէպէպ տէյու թարիֆ էտիյօր: Պիղ անըն
ինայէթինի գապուլ էթմէք իշիւն միւլթի,
րազի վէ միւթէվազի պիր վազիյէթ ալա-
ճագ օլուր իսէք, օ ճէլիլ, սաղլամ սըհնէթ
մութլագա պիզէ պախը էտիլէճէք տիր:
Իլահի գուվլէթ խասթա հայաթա իհնագ
էտիլըր վէ պիլ իլահի թապիաթա հիս-
սէտար օլուրուզ:

ՏՕԳ. ՃՕՈՒԷԹ

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՄԻՍԻՍ ՀՈՒԱՅԹ

ԵՍ. ԽՕՏ

ՇԱՐԱԹԱՊԱՀԼԱՐԸՆ ՓԼՅԼԱՄՊԵՐԻ

ՊԱՏ. Կ. ԻՍԹԱՆՊՕԼԼՈՒԵԱՆ

1.

Միսիս Հուայթ 1827 Նոյ. 26տա Ամէրիգա-
նըն Մէն էյալէթինին Կօրհամ շէհրինտէ թէվէլ-
լուտ էյլէտի: Վալիտէնի Մէթօտիսթ ճէմա-
թընա մէնսուպ օլուպ կէրէք րուհանի հայաթ
վէ կէրէք ֆէտաքեարանէ խըսմէթլէրիյլէ տէ-
րունը քիլիսատա չայանը հիւրմէթ պիր մէվզի
իհրազ էյլէմիլլէր իտի: Անլէր մալիք օլտուգլարը
սէքիլ էվլատարընըն տախի եիւքսէք պիր հա-
յաթ եաշատըղընը կէօրմէքլէ պախթիյար խտի-
լէր: Հէլէն (Միսիս Հուայթըն իլք իսմի) տիւն-
եայա կէլտիքտէն պիր ալ սօնրա անըն ախլէսի
Կօրհամը թէրքլէ Փօրթլէնտէ նազլ օլուհաուլ:
Օրատա Հէլէն տահա 9 եաշընտա իքէն
պիւթիւն միւտտէթ ի էօմրիւնտէ քէնտինէ մու-
հիլի քէտէր վէ զաաֆ օլան պէօյիւք պիր ֆէ-
լաքէթէ թէսատիւֆ էյլէտի: Պիր կիւն քէնտի-
նին իքիլ հէմշիրէսի վէ մէքթէպ րէֆիզլէրին-
տէն պիրիյլէ եօլատա կիտէր իքէն՝ պիր մէսէլէ-
տէն տօլայը զաղապլանմըլ օլան 13 սիննինտէ
պիր գըղ էլինտէքի թաշը ֆըրլատարագ անը
պուրնուհաուսն ճէրհ էյլէտի: Զէվալը չօճուզ

գանդար իշխնոտէ եէրէ սէրիկիպ պայլտը վէ եա-
զընտա պուլունան պիր մաղազայա նազլ օլու-
նուպ օրատա սաաթլարճա պայլըն հալտէ գալ
տըզտան սօնրա, կիւճ պէլա քէնտի քէն-
տինէ կէլտի: Օրատա պուլունան էֆէնտիկեր
տէն պիրի անա թէրահիւմ էտէրէք անըն էվէ
նազլ օլունմասը իշխն քէնտինին չախսի արա
պասընը թագալիմ էյլէտի իսէ տէ, իւսթիւ պաշը
գան իլէ միւլէմմա օլան շէլէն արապայը քէն-
տինին գանըլա լէքէլէմէք իսթէմէյէրէք եիւ-
րիւմէյի իսթիյար էյլէտի: Լաքին պիր գալ
սաաթ վարֆընտա քիւլլիյէթլի գան զայ էթմիշ
օլտուղընտան եիւրիւմէյի մէմուլ էթտիյի գատար
գօյայ պուլմուտը: Նիհայէթ հէմշիրէ վէ արգա-
տաշընըն մուալէնէթիլէ էվէ եէթիշմէյէ մուվաֆ-
ֆազ օլտու: Իթթիխազ էտիւն պիլ ճիւմէ
թէսպիրլէրէ ըաղմէն չոճուզ իւշ հաֆթա գա-
տար սայքի պայլըն պիր հալտէ եաթագտա
գալտը: Հէր քէս անըն հայաթընտան գաթը
իւմիտ էյլէտի: Անըն վէֆաթընը պէքէյէնլէր
արասընտա անճազ պիր քիմսէ պուլունույօր
իտի քի, անըն էօլմէյէճէյինէ տաիր թէէմինտթ
հիսս էտիյօր իտի, օ տաանըն վալիտէսի իտի: Իւշ
հաֆթա խիթամընտա շէլէն այլըպ ալինէյի է-
լինէ ալտըղընտա կէօրտիւ քի պուլուն քէմլիլ
գըրըմը, վէ շու հալտէ քէնտի հիւսնիւնտէն
պէօյիւք պիր շէյ զայ էյլէմիշ տիր: Թէտրիճէն
իֆագաթ պուլմագտա իտի իսէ տէ, պիւթիւն
էօմրիւնտէ պէօյլէ չէքսիլ պիր քիմսէ մագա-
մընտա եաշամաղա մահքիւմ իտիլինի տէրխաթը
էթտիքճէ չօգ մէյուս օլույօր իտի: Քէնտի ա-
գատաշարընըն սլու գազա նէթիճէսինտէ քէն-
տինէ խօր պագտըղլարընը հիսս էթտիլինտէ
մէյուսիլէթի գաթ պէ գաթ թէղալիւտ էյլէտի:
Մէզքիւր ֆէլաքէթին հիյն ի վուզուլինտէ պաշ-
գա պիր շէհրտէ պուլունան փէտէրի էվէ ալ-
տէթ էյլէտիլինտէ օլ պիր չոճուզլարըն հէր պի-
րինի պիր հօլ իլէ սէվիպ օղշայարագ թաթթիֆ
էյլէտի: Լաքին շէլէն իլէ պիր աղ սօղուզճա
պուլունտու: Փէտէրաէն պիլէ խօրլանմագ...
Պուէնա տոյանամատը: Մուհապպէթ վէ սօսթ-
լըզ տէնիւն շէյին պէօյլէ խարիճի թէպէտտիւ-
լաթ նէթիճէսինտէ զէվալա եիւզ թութապիլի
իտիլինէ թէաճճիւպ էթտի: Պու խուսուսլար
անըն գալալի իւզէրինէ օ գատար աղըր պաս.
մագտա իտի քի, օ արթըզ հաշամագտան իսէ
էօլմէքլիլի էվլա սայլօրտը: Լաքին հալա Ալ-
լահն հուզուրունա չըգմաղա հազըր օլմատըղընը
տա տէրխաթը էթտիքճէ էօլլւմտէն գօրգույօր

իտի, իմտի, մատէմ քի էօլմէք քէնտիսի իշխն
հաշամագտան տահա էյի տիր, վէ մատէմ քի
էօլլւմտէ տէ հազըր տէյիլ տիր, էօյլէ իսէ էօլլւմէ
հազըրլանմագ իճապ էտէրտի: Օ՝ Ալլահտան քէն-
տի կիւնահարընըն ալֆընը թալէպ էթմէյէ պաշ-
լատը: Պիր միւտտէթ տէվամ էտէն պու տուա-
լար նէթիճէսինտէ, օ գալպինտէ քիմսէյին վէ-
րէմէտիլի պիր մէսէրրէթ հիսս էթտի: Հէր քէսի
սէվմէյէ պաշլատը, հէր քէսին տէ քէնտիսի կի-
պի Քրիստոս թարաֆընտան սէվիմէսինի արզու
էալօյտը:

Հէլէնի էօլլւմ հագգընտա չօգճա տիւշիւն-
տիւրէն մէսէլէ եալընը միւտտէթ ի էօմրիւնտէ
չիրքին պիրիսի մագամընտա եաշայաճաղընը
տէրխաթը էթմէսի տէյիլ իտի: Անըն սըհէթի
«իւմիտտիզ պիր սուրէթտէ խարապ օլմուշ» կէօ-
րիւնիւյօրտը: Իքի սէնէ պուրնուլա թէնէֆ-
ֆիւս էտէմէտի, մէքթէպէ փէք սէյրէք կիտեր
իտի: Միւթալէա վէ գրաաթ էյլէտիլ շէյլէրի
հըֆզ էթմէք անա իմքեանսըզ կէօրիւնիւյօրտը:
«Ճիւմէ ի ասապիլէսի պօղուլմուշ իտի» հազը
եազարքէն էյլէրի թիթրէր, կէօլիւնիւ սահիֆէյէ
չէվիրտիլինտէ՝ եազըլար պիրի պիրինէ գարընզ
օղուհմաղ պիր հալ քէսալ էտէր իտի: Պիր աղ
իշլէսէ թէրլէր, պի թապ ու թագաթ տիւշէր
գալըրտը, ֆէնա նէվալէն էօքսիւրիւր իտի: Պու
վագթտա, անը ճէր էտէն գըզ ալին մէքթէպէ
գալֆա թալին էալիմիշ օլուպ պազէն կիւճիւք-
լէրլինտէ քէնտինէ եարտըմ էթմէք իւզրէ եա-
նընա կէլտիլինտէ, անըն տիւշար օլտուղու շու
պիշարէ հալին սէպէպի քէնտիսի իտիլինի իթի-
րաֆիլ պէյանը թէէսսիւֆ էտէրտի:

Նիհայէթ անըն մուալլիմլէրի անա պիր
միւտտէթ իշխն մէքթէպի թէրք էթմէսինի
թալիլէ էյլէտիլէր: Զաաֆը վիւճուտըն թա-
լիւ ու թէրպիլէյէ տօղլու ուլանմըլ օլան շէտիտ
պիր արզուլա էնկէլ օլմասը անը չօգ մէյուս
գըլմագտա իտի: Իւշ սէնէ թաթիլտէն սօնրա
թէքրար մէքթէպէ տէվամ էթմէյէ պաշլատը
իսէ տէ, սըհէթիլինի պէլքի պու սուրէթտէ
միւթէզարուր օլաճաղընը հիսս էտէրէք թէք-
րարէն թաթիլ էյլէտի:

Անըն արզուսը միւթէալլէմ պիր քիմսէ մա-
գամընտա եաշայըպ իշլէմէք իտի: Լաքին շիմտի
պիւթիւն էօմրիւնտէ պաթթալ պիր հալտէ պու-
լունահաղընը տիւշիւնտիւքճէ քէնտիսինի շու
սուրէթտէ տիւշարը հիւզն ու էլէմ էտէն մու-
գատտէրէ գարըն մըրըլտանմաղա պաշլատը:

նախապես զարգացնող «Բրիտանիա» մուհապակետին րապիտ էլէյէն շօլ խօշ թէվէք-քիւլիւ զայ էլէտի:» Արթըզ գէմինի թէլէզզիւ-զաթտան գաթը իւմիտ էլէտի, վէ «Սէմա պիլէ անա գարշը գաթանը կէօրիւնմէքտէ իտի:»

«ԽԵԼԱՍՕ ՕՐՏՈՒՍՈՒՆԸՆ ԶԱՍԱԼԻՑԵԿԻ»

«Խէլաս օրտուսու» նըն տէրէն ի ֆաալիյէթինի կիօսթէրմէք իւզրէ անըն կէլէն սէնէքի պիր իսթաթիսթիգի պուրատա տէրն օլունմուշ տըր: Պու օրտունուն 58 ֆարգըլ մէմլէքէթ վէ միւս-թէմլէքիսթա, 34 ֆարգըլ իսանյարտա իշ կէօր-մէքտէ օլան 9,040 ֆարգըլ շիւպէլէրի, 15,945 ա տէտ րիւթպէլի մէմուրլարը, 5,153 րիւթպէսի օլ-մայրպ երնէ տէ պիւթիւն վազթլարընը Օրտունուն ու մուրունա սարֆ էտէն մէմուրլարը, 52,794 ա տէտ մահալի մահաշըզ վէ վազթլարընը սալթ պիր գըսմընը օրտույա վազֆ էթմիշ օլան մէ-մուրլարը, 25,416 չալընը թագըմը էֆրատը, 9,362 մուզաննիլէրի վար տըր: Օրտույա մախ-սուս օլարագ 25 ֆարգըլ իսանյարտա 81 նէվ զազէթա նէշր օլունուպ, պունյարտան հէր տէ-ֆա 1,136,337 նուսիւէ սարֆ օլունուր: Հաֆ-թատա 32,000 աշըզ հալա թէնէմիլիլէրի ագտ էտիլիր: Փէրիշանյարա եարտըմ էթմէք իշիւն 1,025 ա տէտ միւստէսէ վէ շիւպէլէրի, վէ պու իշէ աիտ 2,637 մէմուրլար վար տըր: Պու միւստէսէլէրտէ սէնէվի 6,597,803 քիմսէյէ եա-թաճագ եէր վէ 12,207,642 քիմսէյէ թաճա վէրիլիր: «Խէլաս օրտուսու» հիմայէսի թահթըն-տա պուլունան խայրաթիսանէլէր չուշար տըր: 115 ա տէտ նէճաթիսանէլէր (ախլագճա տիւշմիւշ օլան գարըլարը վէ գըզլարը գուրթարմագ իշիւն) 22 ա տէտ էմումէթիսանէլէր (համիլէ գատընլար իշիւն) 39 աթֆալ խայրաթիսանէսի, 149 պէք-րիսանէ, 240 ֆագիրիսանէ (մէճճանէն եա ու-ճուզ թաճա վէրմէք իշիւն) 192 ա տէտ ամէլէ իշէտէնէք ֆապրիգալար, 60 ա տէտ իշիլզլէրէ իշ պուլաճագ իտարէլիսանէլէր:

Ելինէ կէլէն իլք ֆուրսաթտան հէման իս-թըֆատէյէ էզ ճան ու տիլ զայրէթէշ պուլու-նան պիր ա տէմ կէօրաիւլիւնտէ՝ անըն մէսլէք ի ագըրանէսինէ իմթիսալ էլիւ: Եաթին չէքտիլի սէֆալէթ ու զարուրէթլէրէ րազմէն միւսատըֆ օլան ֆուրսաթտան հալա միւսթէֆիտ օլմագտա պիլգայտ պուլունան ա տէմին սէմթինէ պիլէ օլ-րամա:

ՍԵՔԹՈՒՊԼԱՐ

ՍԵՐՔԵԶԻ ԹԻՒՐՔԻԱ ԳՕԼԵՃԻՆԻՆ 1911—1912 ՍԵՆԵՍԻ ՐԱԳՕՐԸ

Իշպու սէնէնին զիքրէ չայան վազըլարը աթիւլզզիլը տիր: - Թալէպէնին սայըսը պէլլի սուրէթտէ արթմըշ տըր: գօլէճին պօրճու գալ-տըրըմըշ տիր: Միս Անտրիւզ քիւթիւպիսանէ վէ միւզէլիսանէյէ պէլլի պիր մէպլաղ իհտա էլէմիշ տիր: Պիր Ամէրիգալը մուալլիմ վէ Այնթապ սթաթիսունա պիր խաղնէտար կէլմիշ տիր: Գօլէճ մաթպասար չայանը տիգգաթ սու-րէթտէ ֆաալիյէթտէ պուլունմուշ տըր: Թէվզի ի չէհասէթնամէ րէսմինտէ Հալպ մէարիֆ իտա-րէսինէ մուսատագ՝ 10 իտատի վէ 6 րիւշտի չէհասէթնամէլէր իթա էտիլմիշ տիր: Գօլէճին թէ-տալիլտէ օլան սէրմայէսի 60,000 տօլար օլուպ, նըսֆը գօլէճ վէ նըսֆը տիկէրի իսէ իսաթախանէյէ աիտ տիր: Միւթէվէլլիլէր հէյէթի թարաֆընտան ճէսսէ էֆ: Մաթօսեան փրօֆէսօր էվվէլ վէ Կարապետ էֆ: Տաղեան փրօֆէսօր սանի թա-լին էտիլմիշ տիրէր:

Անաթօլիա Գօլէճի վէ Ամէրիգանըն Եիւ-նիւն իլմի իլահյաթ մէտրէսէսի մէզունլարըն-տան Միւրան էֆ: Կարապետեան Հէյէթի ի Ի-տարէ թարաֆընտան մուալլիմիլիյէ տալէթ է-տիլմիշ օլուպ՝ միւսաիլէյհ տախի տալէթի գա-պուլ էլլէմիշ տիր: Իանէ հալընտա 120 լիւա ի Օսմանի սէնէ ի աթի իշիւն Ուրֆա, Բէսապ, Պիրէճիք, Չէյթուլն վէ Բիլիս գիւքիւր Բիւշտի մէքթէպլէրինէ թախսիա էտիլմիշ տիր: Հոկ-տեմբեր 12 «Եէվմի Միւսաիլիյէ» թանլըմըշ տըր: Փրօֆ. Պալիօգեան 1912—13 սէնէ ի թէտ-րիսլիյէսինին իքինճի նըսֆընտան իթիպարէն թաթիլէ մէզուն օլուպ, իճապ էտէն թէրթիպաթ եափըլապիլտիլի թագտիրտէ, իշպու թաթիլ միւստէթի 1913—14 սէնէսինին իլք նըսֆը ին-թիհասընա գատար թէմտիտ օլունաճագ տըր:

Հէյէթի մուալլիմունուն ա տէտի 22 օլուպ՝ անիլէրտէն իւշիւ զուրպէթտէ, իքիսի վազթընը նըսֆընը վէրմէքտէ, իւշիւ անճագ պիրէր տէրս վէրմէքտէ, իքիսի մէզունան սընֆը (graduate) տէրպլէրինի ալմագլա պէրապէր թէտրիս էթմէք-տէ օլուպ՝ միւթէպազիլէր իսէ թէքիլի վազըթ-լարընը թէտրիսաթա հասար էթմիշ տիրէր: Սէնէ զարֆընտա հէյէթի մուալլիմունտան խարիճտէ 37 գէվաթ թալէպէկեանա նութգ իրատ էթմիշ տիր-լէր: Բիւթիւպիսանէյէ 59ը հէտիյէ սուրէթինտէ օլարագ 135 ա տէտ քիթապ իլալէ օլունմուշ

տրր. չու հալտա քիւթիւպիւնէտէ քիթապլա-
րըն հէքիւն ատէտի 6,927յէ պալիզ օլմուշ տրր:
Պու սէնէ գրաաթ իչիւն քիւթիւպիւնէտէն
ախպ օլունան քիթապլըն ատէտի 6,489 օլուպ,
պու սալը շիւտիյէ գատար էն հիւքսէք լուգամ:
վէ իւշ սէնէ ագտէմքի ատէտին սալքի իքի միպի
տիր: Պիւթիւն գօլէն հէյէթ ի թալիմիյէսինին
վէ խաթմախանէ թապիպլէրինին չէհատէթնա
մէյէրի Հալէպ մէարիֆի խաթէսիննէ գայտ ու
թաատրգ էտիւմիշ տիր:

Թալէպէնին ատէտի 246յա պալիզ օլմուշ
օլուպ՝ 2սի Post-graduate, 88ի խաաթի վէ
156սը Րիւշտի տաիրէյէրինտէ պուլունմուշ տրր:
լար: 154 Փրօթէսթանի, 74 Լուսաւորչական,
16 Միւսիմ վէ 2 Գաթօլիք պուլունմուշ տրր:
Խաաթի տաիրէսինտէ պուլունմուշ 63 Փրօթէս-
թան թալէպէտէն 12սի քիլիսէ աղաաը տրր:
Լէյլի թալէպէտէն 29 ֆարգը մահալլարտան
կէլմիշ օլարագ էքսէրիսի Ուրֆա, Բիլիս, Բէ-
սապ, Սէվէրէք, Մարաշ վէ Հասանպէլիտէն
տիրէր: Ուրտէմաթը աւքէրիյէտէն մուաֆիյէթ
անճագ Խաաթի պիլիննի վէ իքիննի սընըֆ թալէ-
պէտէննա միւնհասըր գըլընմըշ տրր:

Ումուրը բուհանիյէյէ կէլինտիքտէ ումու-
մէն սաիր մէսէլէլէր թալէպէնին գրամը ապա-
մընըն ֆիքրինի բուհանի մէսէլէլէրտէն զիյատէ
իշղալ էլլէմիշ տիր: Գօլէն կէննէր Ուրիսթիյան
Շիրքէթի ուսուլը խաթէսիննէ պազը թէպտի-
լաթ էթմէքիք թէնսիպ էտիւմիշ տիր:

Թալէպէկան միյանընտա պիր Միւսարաա
(Athletic) Շիրքէթի թէյէթի էտիւմիշ օլուպ
158 աղաաը պուլունմուշ տրր: Ինկիլիզէ գօ-
նուշմագ խթէյէնէրտէն իպարէթ պիր քիւշիւք
քիւլպ մէյտանա կէլմիշ տիր:

Միս Լուսի Անտրիւզ պիր հէնի պինա իչիւն
50,000 տօլար վէրմիշ տիր: Պինանըն քէօյէ
թալը Յունիսին սօն հաֆթաընտա գօնմուշ տրր:

Սէնէ զարֆընտա գօլէն մաթպասաը 425,000
սահիֆէյի միւթէնավըղ նէյրիյաթտա պուլունմըշ
տրր: Իշպու նէյրիյաթ միյանընտա գօլէն պէ-
յաննաւէլէրի, սէքիզ նուսիսէ «Եննի էօմր» վէ
սաիր պիր գաշ ըրսալէ վէ հէմ տախի Փրօֆ.
Սարգիս Լեւոնեանըն «Իլմի Թալիմ» նամ էսէ-
րի տախիլ տիր:

Միւնէլլիտանէտէ 450 քիթապ ճիւլէնմիշ
վէ 11,000 ըրսալէ գաթլանըպ՝ անլէրէ թէլ կէ-
չիրիլմիշ տիր: Գօլէն 68 թալէպէյէ 87 նէվ իւն-
րէթի իշ վէրմիշ տիր:

Պու սէնէ թալէպէյէ 216 լիրա ի Օսմանի
իանէ վէրլիմիշ օլուպ, իշպու իանէնին նըսֆը
Այնթապ խարիճինտէն կէլէն հէնի թալէպէյէ
հատը էտիւմիշ տիր: Գօլէնին չիմտի հէր պիր

շակիրտտէն թալէպ էթտիյի իւնրէթ ի թէտ-
րիսիյէ քէնտինէ սարֆ օլունան հագիգի մէպ-
լաղըն անճագ պէյտէ պիրինէ միւսավի տիր:
Շու հալտա գօլէն հէր սէնէ հէր թալէպէյէ 10
լիրա իանէ էթմէքտէ տիր:

Ամէրիգալը տօթլարըն հիմմէթլիյէ գօլէնին
6,300 տօլար միւթէրաքիմ տէյնի թէսվիյէ է-
տիրմիշ օլուպ՝ մէպաղը մէգքիւրին 3,000 տօ-
լարը Ամէրիգան Պօրտ Շիրքէթի թարաֆընտան
թէտիյէ օլունմուշ տրր:

Մր. է. Տ. Թրօպրիճին վէրմիշ օլտուղու
100 տօլարը Միսիս Մ. Ր. Թրօպրիճ գօլէն
ձիմնաղիւմընա իւք հէտիյէ օլմագ իւզրէ թախ-
սիս էթմիշ տիր:

Պու սէնէ իանաթ ը խուսուսիյէ 930.79 լի-
րա ի Օսմանիյէ օլմուշ տրր: հալպու քի՝ կէյէն
սէնէքի անճագ 416.50 լիրա ի Օսմանի իսի:

Հապիպ էֆէնտի Բիւրքնէն վէ Փրօֆ.
Պապիկեան պիրէր հէնի միւքաաֆաթ թախսիս
էթմիշլէր տիր: Գօլէնին մէքթէպ ի ալի մէրթէպէ-
սինէ թէրֆիի պապլընտա էտիլէն միւրաճաաթնամէ
վիլայէթ վաարթաաըյա Տէրիսաաթէթէ իրսալ
էտիւմիշ տիր: Իշպու միւրաճաաթ միւնհասիպէ-
թիյէ պիլլէրէ պէլլի սուրէթտէ մուալէնէթտէ
պուլունմուշ օլան Հալէպ վիլայէթի Մէարըֆ
միւտիրի տէվէթլու Ուուլիսի պէյէ սուրէթ ի
մախսուսէտէ միննէթաարը:

Բէխ՝ ձ. է. ՄԵՐԻԼ

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

ԽԱՐԻՃԻ

Պարօն Մարշալ Ֆօն Պիպերշայն.— Պարօն
Պիպերշայն լօնտրաաա գըսա պիր միւտաթթ
գալտրգտան սօնրա թաթիլ իչիւն Ալմանիաաա
Պատէնվայըր նամ պիր եայլայա կիթմիշ իտի:
Օրատա իքէն ճիւղի պիր պէօպրէք ըահաթըզ-
լըղը հիսս էտէր. պիր գաշ կիւն սօնրա գալպ
խաթալըղընա տիւշար օլուպ Սեպտ. 24տէ
վէֆաթ էտէր: Պարօն Պիպերշայն՝ 1842 Հոկ. 12
տէ Ալմանիանըն Գարլսրուհ չէհրինտէ տօղմուշ
օլուպ, հուգուգ տաիրէսինտէ թահսիլ իլմ էթ-
միշ օլարագ էֆէյի մուհիմ մէմուրիյէթլէրտէ
պուլունմուշ տրր: 1890տա խարիճիյէ նազըրը
օլտու: Պու էսնաաա Ալմանիա իմֆէրաթօրընըն
Պօէր րէլիսի Բրուկէրէ չէքտիլի մարուֆ թէլէդ-
րաֆտա միւշարիլէյհին տէ թէէսիլի օլմուշ տրր:
1897տէ Խաթանպօլ սէֆարէթլինէ թային օլուն-
մուշ օլուպ, Պուրատա քէնտինին իւք պէլլի իշի

Պաղտատ իսթթ ը քէպիրինն ինչաւնա միւս
սաատէ թալէպ էթմէսի օլմուշ տըր: Օ վազթի
տան թա պու աէնէ Լոնտրա սէֆարէթինէ թա
յին օլունտուղու կիւնէտէք Պարօն Պիպլըշթաշ
թիւրքիա սիյասիյաթընտա պէօյիւք նուֆուզ
իլէթմէքտէ օլմուշ տըր: Համիաին էն մահրէմ
միւսթէշարը օլտուղու կիպի, իլան ը մէշուսթի
յէթտէն սօնրա տա կէնճ թիւրք հիւքիւմէթին
քէնտի նուֆուզու թահթընա պապիլմիշ իտի
Հազզը փաշա գապին, սինի թարապլուս ը Ղարաբ
տա պիր թէհիքէ օլմասըղընա իլզամ էտիպ
օրատան Սամանը օրտուսունու չէքտիրէն տէ
քէնտիսի իտի: Ճէնազէ պաշը սատէ պիր սու
րէթտէ իճրա էտիլիպ ճէսէտի Նիւէրահազսէնտէ
տէֆն էտիլմիշ տիր:

Ավսրիա-Մաճար վե Շարգ մեհէդէսի. — Սեպտեմբեր 24-տէ Ավսթրիա իմիշարթօրնն Տհիլկասիօնլար մէճիսինտէ վէ Գօնթ Պէրլսթօլտն ումուր ը էճնէպիյէ չիւպէսի հուգուրունտա Սագըն Շարգ մէսէլէսինէ տաիր պէյան էթտիքլէրի էֆքեար պիւթիւն էվրօփանն նազար ը տիգգաթըն ճէլպ էյլէմիշ տիր: Իմիշարթօր տէմիշ տիր քի. «Սագըն Շարգտաքի իչլէրին գարըջգ անվալընա նազարէն, հիւթիւմէթիմ» տէվլէթլէր արասընտա պիր միւպատէլէի էֆքեար թէքիլֆի էյլէտի վէ անլէր Պալգանտա սթաթուգուօյը վէ ասայիչի մուհաֆազա էթմէյէ արղուքէշ օլտուգլարը իչլէն պու թէքիլֆի պիւ իթթիֆագ գապուլ էթտիլէր:» Գէզպիք Գօնթ Պէրլսթօլտ Պալգանլա. ընն րահաթընզ հալընը իշրապ էտէրէք, օրալարտա կէօրիւլէն չիմէք շագըմալարընտան, սիյասի քիւրրէի հավանն էլէքթրիզլէ սօլու օլտուղունու իսթիտլալ էյլէմիշ վէ Պալգան եան. կընընըն թութուլմամասընա սայ էթտիքլէրինի պէյան էյլէմիշ տիր: Պու իքի հուլթգլար տա էվրօփաճա էփէյի հէյէճանը մուճիպ օլտու: Հաթթա պազըլար անլէրի ինկիլիզ գրալը իլէ Մ. Սագօնօֆըն Պալմօրէլտէքի միւլազաթընա իթթիհատ ը Միւսէլլէս թարաֆընտան պիր ճէվապ տէյու թէլագգը էյլէտիլէր:

Միւրեկնվկի.— Մ . Սազոնօֆ Գրաւ չօրճ իլէ
միւլադաթ էտիպ, Սեպտ. 29տա Պալմօրէլի
թէքք էթմիշ տիր : Պու միւլադաթտա մէվզու ը
միւլաքէէէ օլան մէսէլէլէր վէ կէլտիքլէրի նէ-
թիճէլէր խաֆի թուրուլմագտա տըր : — Լօնտ-
րատա Պրիքըլ միւզիլլըն քիւթիւպիսանէ միւ-
տիրի Տօգ . Ֆէրթէսքիւ իսթիֆա էյլէմիշ տիր :
Միւմաիլէյն մէզքիւր մէմուրիլէթտէ 42 սէնէ
իֆա ի վապիֆէ էյլէմիշ վէ պու էսնատա մէզ-

քիւր քիւթիւպիսանէյէ 2,000,000 ճիւտ քիթապ
կլաւէ օլունմուշ տըր: Պու կիւն Պրիքիշ միւ-
զիյըմընտաքի քիթապլարըն ատէտի $3\frac{1}{2}$ —4 մի-
լիօն արասընտա տըր: Փարիզ քիւթիւպիսանէ-
սինտէ 3,500,000, Ուն ֓էթըրսպուրընքինտէ
1,900,000, Պէրլինինքինտէ 1,400,000, Միւ-
նիխինքինտէ 1,100,000, Վիէննանընքինտէ 1
միլիօն վէ Ուլշընկթօնընքինտէ 1,700,000 ճիւտ
քիթապ վար: — Ճրանսըզլարըն Մէրաքէչի
զապթ էթմէսի իւզէրինէ էյ Հիպա մէյուս օ-
լարագ Սահարա չէօլիւնէ չէքլվիշ տիր: Եինէ
տէ Ճրանսըզլար Մէրաքէչի թահքիմ էտիյօրլար:
— Ճափօնիատա պիր թայֆուն (տէնիզ խօր-
թումը) զուհուր էտիպ պիր խայը չէհրլէրէ գի-
յան վէրմիշ տիր: Ագչէճէ զայաթ 4,000,000
լիրա թախմին օլունույօր, ճանճա զայաթ տախի
փէք չօգ սըր: — Չին հիւքիւմէթի Րուսիայա
վէ Ինկիլթէրրայա ճէվապ վէրիպ, Րուսիայա
թէքիթի էթմիշ տիր քի, Մօնկօլիատա նէ դա-
տար մէպլազ իզրապ էթմիշ իսէ պունը Չին
հիւքիւմէթի իատէ էթսին, Րուսիատան Մօնկօ-
լիայա իտխալ էտիլէն ասքէրլէր տիշարը չըգա-
րըլսըն վէ Չին հիւքիւմէթի Մօնկօլիատա, Ման-
չուրիատա վէ Թիւրքիսթանտա պուլունան սի-
լաշարը միւսատէրէ էթսին: Ինկիլիզ հիւքիւմէ-
թինէ տէ Ինկիլիզ ասքէրլէրինին հուսուտ պօ-
յունսա չիւպհէլի նօգթալարը զապթ էթմէլէրի
ալէյհինտէ փրօթէսթօ էթմիշ վէ քէնտի մէմուր-
լարընա թիպէթ հուտուտուտա Չին կէօմրիք
նիզամընը թաթպըզ էթմէլէրինի էմր էթմիշ
տիր: — Մ. Մարգօնի Իթալիատա Եօմուլուզ
էտէր իքէն օթօմօպիլի տիկէր պիր օթօմօպիլէ
չարիլումը, վէ նէթիճէսինտէ միւմալիէյ կէօ-
գիւնտէն վէ գուլաղընտան Եարալանմըշ օլարագ
խասթա Եաթմագտա տըր:

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

Ազգ. Ժողովուն ինթիմաբնտա Շահրիկեան
էֆէնտիսին խթիֆասը օգունուպ գապուլ օլուն.
մուշ տըր: Շահրիկեան էֆ. միլլէթ մէճլիսին
նէ հիւրըլէթփէշլէր վէ նէ մուհաֆազաքեար
պիր մէսէքէ թապի օլմայըպ անճագ մէսէք-
սիզ պիր սուրէթտէ խտարէ ի ումուր էթտիյնի
խուստուսա մէճլիսին էքսէրըլէթինէ տաիր ախի-
րէն իթթիխազ օլունան գարարըն միլլի գա-
նունը էսասիյէ մուխալիֆ օլտուղունու վէ շու-
հալտէ քէնտիսին պու ագիմ մէճլիս իլէ իշթի-
րաքտա տէվամ էտէմէյէճէլինի պէյան էթմիշ
տիր: Մէճլիսին ռիյասէթի թարաֆընտան մէզ-

քիւր սէօզէր ըէտտ օլունմուշ տըր: — Երուսաղէմ Տեղապահ վէքիլինտէն վարիտ օլան իքի թէլէղրաֆարտա Փաթրիգ ինթի-խապընըն թէլէխիւրի Միաքանկարտան պազը լարընըն հալը իսեանտա եւջումաւընա եօլայմը իտիյի վէ անլէրտէն իքիսինին Վան-թէմը էթմիշ օլտուգլարը վէ քէնտիսինին իը թէրք էթմիշ օլտուգլարը վէ քէնտիսինին հէյէթ ի իճրալիյէ իլէ պիլիքտէ իսթիֆա էթմիշ իտիյի վէ միլլէթ հուգուգունուն թահթը թէհ լիքէտէ պուլունտուղու պէյան օլունմուշ տըր: Պու թէլէղրաֆար օգունտուգտան սօնրա Փաթրիգ ինթիխապը մէսէլէսինէ իլք ֆուրսաթլէ թէլէպալիւս օլունմասը վէ ալիի գէմանտա կէչէն սէնէ ինթիխապ էտիլմիշ իքէն, հալա մահալը մէ-մուրիյէթինէ կիթմէմիշ օլան Տեղապահ իլք ֆուրսաթլէ Երուսաղէմէ կիթմէսի գարար: — Փաթրիգ Ս. Թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլան պիր թէլքը-րէտէ, միւշարիլէյին Օսմանը թէպասաը օլմա-յան պիր զաթըն ազգ. մէպուս սէլիլմիշ իտիյի պէյան վէ պու պապտէ նէ՝ եսփըլաճաղը Վարչ. Ժողով թարաֆընտան սիւալ օլունմուշ իտի-Մէճիս՝ գանունը էսասինին Ծէինճի պէնտի Մէճիս՝ Օսմանը թէպասաը օլմայան պիր զաթըն մէպուս օլմայաճաղընա գարար վէրտի: Պատէհու Կրօն. Ժողովըն էքսիլմիշ օլան աղասը եէրինէ Եզնիկ Վրդ. Պապանան, Վահան Վրդ. Թակոբեան, Թակոբոս Բնյ. Տէլէճէկեան վէ Վահրամ Բնյ. Թակոբեան ինթիխապ էտիլմիշ տիրէր: — Էրմէնիսթանտա վուգու պուլմագ-տա օլան դասպ վէ գաթլ հատիսէլէրինի թա-գիպ էթմէք վաղիֆէսիլլէ միւքէլէֆ օլուպ 9 ազատան իպարէթ օլան պիր գօմիսիօն ինթի-խապ էտիլէրէք մէճիսէ խիթամ վէրիլմիշ տիր: — Ատլիյէ նազըրը Հալիմ պէյ կէչէն Ճիւմա կիւնիւ էօյլէն սօնու միւսթէֆի Փաթրիգ հազ-րէթլէրինի զիյարէթ էթմիշ տիր: Փաթրիգ Ս. Էրմէնիսթանըն միւքէսիֆ հալը հազըրընը թա-րիֆ էաիպ պու պապտէ վարիտ օլան խապէրլէրի Տախիլիյէ նազըրընըն թէքպիպ էթմէսի խուսու-սունտա չիքեայէթտէ պուլունմուշ տըր: Նազըր հազըրէթլէրի Փաթրիգ Ս. ա խիթապէն քէնտի-նին իսթիֆասը Վիւքէլայա աղըր պաստըղը-նը պիլ պէյան, հիւքիւմէթին ճիտիլէթինէ իթիմատ էթմէսինի վէ հիւքիւմէթին տէրտէսթ ի միւքալէս օլան պիր թագըմ իսլահաթը անգարիպ պաշա չըգարաճաղընը պէյան էթմիշ տիր: — Մալիւմ օլտուղու իւղրէ Վեհ. Կաթողիկոս Էր-մէնիսթան ահվալինէ տաիր պունտան ագտէմ Փաթրիգիւնէտէն մալիւմաթ թալէպ էթմիշ

իտի: Սեպտ. 27 թարիպէ Էջմիածինաէն պիր ի-քինճի թէլէղրաֆ վարիտ օլմուշ տըր քի, անտէ «Էրմէնիլէրեն ահվալինէ տաիր մաթլուպ մա-լիւմաթ հալա վասըլ օլմատը: Վեհապիտո պէք-լէյօր» տէնիլմիշ տիր: — Զէյթուն մէրիսասա վէքիլինտէն քէչիտէ էտիլէն պիր թէլէղրաֆտա Ս. Փաթրիգ վէ մէճիս ի իտարէնին նէ՝ սէպէ-պէ մէպնի իսթիֆա էթմիշ իտիյի սիւալ վէ վասըլ օլան խապէրլէրին հէյէճանը ամմէյի մու-ճիպ օլտուղու պէյան օլունմուշ տըր: Շէհր ի մէլքիւր վէ ճիւլարընտտ սախի էմնիյէթսիլլիք արթմագտա օլտուղու իշտիլմէլէ Փաթրիգ-խանէ մահալը մէքիւրտէն թէլէղրաֆիլէն մա-լիւմաթ թալէպ էթմիշ, վէ իսթիֆալարըն սա-սէպէպնի պիտիլմիշ տիր: — Տախիլիյէ նա-զըրընա վարիտ օլան պիր թէլէղրաֆ խապէրինէ նազարէն Վանա թապի Կալալ գազասընտա առաքիր Օսմանիլէ իլէ Միր Մհէ վէ Սախիլն էլգիյա պէօլիւքլէրի արասընտա շէտիտ միւսա-տէմէլէր վուգու պուլմուշ, վէ էլգըյաստան 2 քիլի գաթլ վէ սալիլէրի տէ տէրտէսթ օլուն-մուշ տըր: — Վանտան Փաթրիգխանէլէ վա-րիտ օլան պիր մէքիւրպտան անալըրտընա կէօրէ, Վան վէ միւլհագաթընտա սօն 6 ալ գար-ֆընտա 54 Էրմէնիլէր Գիւրտլէր թարաֆընտան գաթլ էտիլմիշ տիր:

Փ Ր Օ . Ճ Է Մ Ա Ա Յ Ը

Պարփուլ զօլէճի 168 օլլան, 335 գըզ չա-կիրպլէր իլէ Սեպտ. 11տէ Հալըմը տըր: — Աւեսաքնտէ պիր չօք սէնէլէր մուհարրիւր վէ թէրճէման մագաթընտա իֆա ի խըսմէթ էթմիշ օլան Սամուէլ էֆ Եարուլիւնեան Պէյրուլ զօլէճինտէ Թիւրքճէ մուալլիմիլինէ տալէթ է-տիլմիշ օլուպ կէչէն հաթթա մահալը մէմուրի-յէթինէ կիթմիշ տիր: — Իզմիր քիլիսէսինին վաղը Վեր. Մ. Յ. Գընաճեան իսթիֆա էթ-միշ օլտուղունտան, մէքիւր քիլիսէ միւնասիպ պիր չօպան արամագտա տըր: Օրատա իլլէմէյի արղու էտէն վաղը ես չօպանլար Իզմիրտէ, Բէսթտէ Փրօֆ. Կ. Յ. Պէչկէթիւրեան էֆէն-տի իլէ մուխապէրէ էտէպիլիլլէր: — Պատ. Յովսէփ Հայկազն Էրզրում Ինճիլի քիլիսէսինտէ 10 ալ մուլաֆֆագիլլէ վաղ էթմիշ օլուպ չիմտի օրայա իսթիֆասընը վէրմիշ տիր: Հայաթօս պիր քիլիսէտէն տալէթ օլունուրսա իլլէմէյի հազըր տըր: Էտէսի Իսթանպուլտա Հանկատա Սէֆէթճի սօգադ նօ. 87 տիր: — Թօգատտա վէֆաթ էտէն Իսկիլիք միսիօնէր Հէնրի Մար-

Թինին վէֆաթընըն 100իւնճիւ սէնէ ի տէվրիյէ-
սի միւնսարիւթիյէ Մէրքէզի իթթիհաս պու-
սէնէ մէզքիւր մահալտու էֆրէնճի Հոկ. 11տէ
ազտը իճթիմա էտէճէք տիր: [Պարագտա-
քի իլանա տախի պագ]— Ամէրիգատա Մր. Ճ.
Ս. Փաչճեան Եփրատ գօլէճինէ վէ Կիլիկիատաքի
պիր մէքթէպէ պիրէր Բահնիւմա իհտա էյլէմիշ
տիր:— Սարգիս էֆ. Վ. Բըզեան Ամէրիգանըն
Էլմիրա շէհրինտէ չօպան թախսիս օլունմուշ
տըր: Մաէթթէհասիւֆ իշիթտիյիմիզէ կէօրէ Մա-
րաշտա Մ. Թ. գըզար գօլէճի մուալլիմլէրին-
տէն Միս Ուէլիթըն պու հաֆթա գօլէրատան
վէֆաթ էթմիշ տիր: Բէզալիք պու հաֆթա Վեր.
Մանէւկ Նիկէղոսեան Այնթապտա վէֆաթ էյլէ-
միշ տիր: — Պրուսա վազըր Պատ. Օթթօ
պաղտասարեան իքմալը թահսիլ իշիւն էտին-
պուրկտաքի Նիւ գօլէճէ Կիթմիշ տիր:

ՏԱԽԻԼԻ

Պալգան խապերիերի.— Պու սօն Կիւնլէրտէ
ուժուժ Պալգան էհալիսի պիր հալը ղէլէյանտա
օլուպ մէզքիւր մահէլլէրտէն վարիտ օլան թէ-
լէղրաֆ խապէրլէրինտէն պարութ գօգուսու
ալընջօր. չէօյլէ քի, Սըրպիսթանըն Տէրիսաա-
տէթ սէֆիրի Խարիճիյէ նազլըրնա միւրէճաաթլա
Իսկիւպտէ թէվգիթ էտիլտիլինի կէչէն հաֆթա
վիքը էթմիշ իտիլիմիզ մուհիմմաթը հարպիյէ-
նին 48 սաաթ զարֆընտա եա Մարսիլիայա
խատէսի եա Սըրպիսթանա կէօնտէրիլմէսինի
թալէպ էթմիշ տիր: — Պուլլարիսթանտա Կէչօֆ
զապինէսի էհալի արասընտա զահիր օլան հարպ-
ճուլանէ արգու վէ թալէպլէր սէպէպինտէն իս-
թիֆա էթմիշ վէ Գրալ՝ հարպ ինթիմալընա
զարչը ուժուժ միլլէթին իթթիմատընա մազհար
օլմազ իւզրէ մուլթէլիֆ ֆիրպալար էրքեանըն
տան միւթէնէքքիլ պիր գապինէ թէչքիլինի
արգու էտիյօր իմիշ: Պուլլարիսթան հիւքիւմէ
թի թահիտաթը ասքէրիյէ պաշլամը տըր:
Հաթթա մէզքիւր հիւքիւմէթին Թիւրքիայա
զարչը իլանը հարպ էթտիլի լիվալէթ օլունմուշ
իսէ տէ, պիթթապի ասլը չըգմամը տըր: —
Գարատաղ վէ Եունանիսթան հիւքիւմէթլէրի
տախի թէտարիքեաթը ասքէրիյէտէ պուլուն-
մազտա տըրլար: Պալգան տէվլէթլէրի արասըն
տա Կիզլի պիր իթիլաֆ մէվճուս օլտուղու վէ
անլէրին միւթթէֆիգէն Պապը Ալիյէ գարչը
իլանը հարպ էթմէք Նիլէթինտէ պուլունտուգ-
լարը լիվալէթ էտիլիյօր: Պալաուէ զիքը էտիլ-
տիլի իւզրէ Պալգան հիւքիւմէթլէրինտէ կէօ-

րիւլէն ղէլէյան վէ թէտարիքեաթը ասքէրիյէ
սէպէպինտէն հէյէթը Վիւքէլա ազտը միւզա-
քէրէ էտիլ ուժուժ էֆրատը լէտիֆէ վէ ին-
թիլաթիյէնին թահթը սիլահա ալընմաւընա գա-
լար վէրմիշ վէ գարարը մէզքիւր տէրհալ
ինֆազ էտիլմէք իւզրէ հէր թարաֆա թէլէղ-
րաֆլար քէչիտէ էտիլմիշ տիր: Մուհարէպէ խա-
պէրլէրի պօրսատա ազիմ թէպաիլաթը մուճիպ
օլմուշ տըր:

Մուհարէպէ. — Պուլղուայ Եիւքիւ օլարազ
Պրէլատան (Բումանիա) Կէլմէքտէ օլան ինկիլիզ
պանտէրալը Մարիֆօգէթ վափօրունուն Օսման-
լըլարա ախտ օլտուղու անլաշլարազ՝ զանախմի
հարպիյէ աստ էտիլիպ իթալիանլար թարաֆըն-
տան զապթ էտիլմիշ տիր: — Մըսրաթտա
(Թարապուս) իթալիան ասաքիլի Օսմանլը օր-
տուկեհահնա հիւճիւմ էթմիշլէրտէ տէ, պիր մու-
վաֆֆազիյէթէ նալ օլմայարազ լիւճաթա մէճ-
պուր օլմուշլար տըր: — Իթալիա հիւքիւմէթի
հէնի թէտարիքեաթը հարպիյէտէ տէվամ էթ-
մէքտէ տիր: — 40 իթալիան զապիթի Փիրէ
թարիգիյէ Բօտոսա չըգմըն օլուպ, պունլար
Սազըզ իշղալը ասքէրիյէսինէ իշթիրաք էտէ-
ճէքլէր իմիշ:

Մանսիւր. — Օսմանլը ասաքիլի թարա-
ֆընտան էտիրնէտէ Հոկա. Չաէ պիր պէօյիւք
մանսիւրա իճրասընըն գարարիլի օլմուշ իտիլի
խապէրի չույու պուլմուշ իտի: Էվրօֆա հիւ-
քիւմէթլէրի Պալգան տէվլէթլէրինն անվալը
հազըրէսինի հիսապա ալարազ մէզքիւր մանսիւ-
րա միւնսարիւթիյէ օրալարտա պիր միւշքիլաթ
զուհուր էթմէսի ինթիմալ իտիլինի պիլ պէյան
պու ֆիքրտէն վազ կէչմէսինի Պապը Ալիյէ
թալսիյէ էթմիշ տիրլէր: — Պուլլարիսթան
հիւքիւմէթի տախի տուվէլ ի մուազզամայա միւ-
րէճաաթ էտիլա՝ Թիւրքիանըն իճրա էյլէմէքտէ
իտիլի սէֆէրպէրլիյէ խիթամ վէրմէտիլի թագ-
տիրտէ քէնաիսինն տէ լազըմ կէլէն թէտարի-
քեաթտա պուլունմազընը պէյան էթմիշ տիր:
— Հարպիյէ նազըրը պիր լէսմի պէյաննամէ իլէ
էտիրնէտէ մանսիւրա իճրա էտիլէճէլինէ տաիր նէչր
էտիլէն խապէրլէրին պիէսաս իտիլինի, վէ ան-
ճազ Բումէլիտէ պազը թապուրլարըն սիլահ
ալթընա ճէլպ էտիլիպ ասքէրի Նիգամնամէ մու-
ճիպինճէ քէնտի մահալլէրինտէ 6 հաֆթա թա-
լիմ էտիլէճէլլէրինի պիտիրմիշ տիր:

Արապաճըլարըն կրեվի. — Շէհրիմիզտէ արա-
պա բուսուժունտան տօլայը՝ շէհր էմանէթի իլէ
արապաճըլար էանաֆը վէ ճէմիյէթի արասընտա

ի քի սենեատէն պէրու պիր ինթիլաֆ տէվամ էթմէքտէ օլմուշ տըր: Պու տէֆա չէհր էմանէթի արապաճըլարը թաղեիդ վէ թէհտիտ էթմէքտէ օլմուշ, վէ արապաճըլար ճէմիյէթի իսէ կէչէն կիրակի կիւնիւ թաթիլի էչղալ էթիչէր տիր: Թիւճճարլար քէնտի ումուրը թիւճճարիյէթի սէքթէտար օլտուղու իչիւն հիւքիւմէթ նէգտինտէ ինթիքեստա պուլունմուշ տըրլար: Էճնէպի սէֆիրլէր Պապը Ալիյէ կիթմէք իչիւն առապա պուլամայարադ Եայան կիթմէյէ մէճ պուր օլմուշ տըրլար: Կրէվ 4 կիւն տէվամ էթպուրտէն սօնրա հիւքիւմէթ իլէ արապաճըլար արասընտա ինթիլաֆ հասըլ օլմուշ տըր:

Միւթքնիվի. — Հէյէթի վիւքէլա Ատանա թիւճճար վէ զիւրրաճնա իգրադ էտիլմիշ օլան ազչէնին թէէթիլի թահսիլինէ գարար վէրմիշ տիր: — Նաֆիա նէգարէթինին պիր թէպիլիլինէ նազարէն պատէմա Որիսթիյան 7 սէնէլիք իտասիլէրին տախի սօն իքի սընֆլարընտա պուլունան թալէպէնին գուրա քէչիտէսի թէէթիլի օլունաճադ տըր: — Պու հաֆթա զարֆընտա Սամոս ատասընտա միւսատէմէլէր տէվամ էթմէքտէ օլմուշ տըր: Ֆրանսա վէ ինկիլթէրրա մէգքիւր ատայա խայիճա սաքէր իւրաճ էթմիշ տիրլէր: — Ճէզայիրի պահրը Սէֆիտ էհալիսի թարաֆընտան Րօմայա իզամ էտիլմիշ օլան մուրախստալար Վիէննայա կիթմիշ օլուպ, օրատա ատալարա մուխթարիյէթի իտարէ վէրիլմէսի պապընտա չալըճազտա տըրլար: — Հիւքիւմէթ մաթպուլաթ ճիւրմէրինին սուրէթի ըույէթ վէ մուհաքէմէսինէ տաիր ուսուլը մուհաքէմաթը ճէզայիյէ գսնուլնաքմէսինտէ պազը թէպտիլաթ իճրա էթմիշ տիր: Մէգքիւր թէպտիլաթա կէօրէ մաթպուլաթ տալալարընն տահա չապուգ պիր թարգտա ըույէթ էտիլմէսի, վէ միւճրիմէրին տահա չէտիտէն թէճգիյէ էտիլմէլէրի թէէմին էտիլմիշ տիր: — Ինթիլաֆ ֆըրգասը նամընա պիր գաչ զաթլար Տախիլիյէ նազըրընա միւրաճաթ էտիլ Տիյարպէթիտէ Գազազեան Հաննա էֆէնտինին գաթըլընտան տօլայը ինթիլաֆ ֆըրգասընա վազը օլան իսնատաթ սահիհ իսէ օլ պապտէ էլտէ օլան մալիւմաթըն իլանընը, Եօգ իսէ մէգքիւր իսնատաթըն ըէսմէն թէքլիպիլին թալէպ էթմիշ տիրլէր: — Թանիւն զաղէթասընտա օգուլնաթընա կէօրէ՝ Րուսիանըն զաղէթա մուխապիլիլինտէն պիր գաթ էրմէնի Փաթրիգինի զիյարէթ էտիլ Անատօլու անվալի հազգընաա միւրազաթտա պուլունմուշ վէ Փաթրիգէֆ. Իթթիհատ վէ Թէրազգըր գօմիթէսինին Անատօլուտա էրմէնիլէրի գաթի էթտիրտիլինի վէ

քէնտինէ Տախիլիյէ նազըրընն պէօլլէ սէօլլէտիլինի զիւր էթմիշ: Պունուն իւզէրինէ, մէգքիւր մուխապիլի Տախիլիյէ նազըրընա կիտիպ պուլունաթըն անտէն սիւալ էթմիշ, նազըր պէյ իսէ գաթի ճէվապլար վէրմէքտէն իմթինա էթմիշ տիր: Փաթրիգ Ս. հազըրէթլէրի Թանիւն զաղէթաթընա պիր թէքլիպնամէ իրսալ էտիլա, մէգքիւր մուխապիլի քէնտինին պէօլլէ պիր սէօգ սէօլլէմէտիլինի վէ Տանիլ պէյ թարաֆընտան տախի քէնտինէ էսասէն պէօլլէ պիր պէյանաթտա պուլունուլմամըլ օլտուղունու պէյան էթմիշ տիր: — Գայսէրիյէտէն Րում Փաթրիգիսանէսինէ վիւրուտ էտէն պիր թէլէղրաֆտան անլաչըլաղընա կէօրէ, չէհրի մէգքիւրտէ իքի Րում զըզլար իսլամ էտիլմէք մազսէտիլիյէ թիւրքէր թարաֆընտան գաչըրըմը տըր: — Կէչէն Փազար կիւնիւ կէճէսի Սէլանիքտէ 3 ֆարգուլ մահալլէրտէ պօմպալար փաթիւմըլ իսէ տէ, մուհիւմ պիր թախրիպաթ վէ թէլէֆաթը մուհիպ օլմամըլ տըր: — Սապըգ Պէյրութ վալիսի իսլիլ պէյ Պրուսա վիլայէթինէ թային օլունմուշ տըր: Էնգարէ վալիսի Րէչիտ փաշա ազլ էտիլիպ Եէրինէ էսպագ Փօթա նազըրը իպրաճիմ Սուսա պէյ վէ Սէլանիք վալիլիլինէ նազըմ հիմ Սուսա պէյ վէ Սէլանիք վալիլիլինէ նազըմ փաշա թային օլունմուշ: — Ֆիլիպէտէ թէքմիլ էսնաֆ թահթը սիլահա ալընսըղընտան, էքմէք վէ սիւտ պուլունմայօր իմիշ: Պիր չօգ ալիլէրաճ վէ չօճուգլար սիւտսիւգ գալմըլ տըր: — Շէհրիմիլտէ պուլունան Պուլար, Սըրպ վէ Եունան թէպապարընտան պազըլարը մէմէքէթլէրինէ ալտէթ էթմէյէ պաշամըլ տըրլար: — Ինթիլիտա վէ Թէրազգի ճէմիլէթինին մէքէք ի ումուլմիսի թաշրա հէյաթը մէքէքլիլէրինէ պիր թէլէղրաֆնամէ իրսալ էտիլա, Պալգան հիւքիւմէթլէրինտէ գահիր օլան թալըլը խասիմանէ սէպէպինտէն տախիլի ինթիլաֆաթը պէր թարաֆ էտիլ հիւքիւմէթէ մուլին օլմաղը վէ պիլ ինթիլաֆա վալիլիլի ֆէտաքեարիտէ պուլունմաղը թալիլիյէ էթմիշ տիր: — Պուլղարիսթան վէ Սըրպիսթան՝ Թիւրքիա իլէ միւնազէլաթը գաթ էթմիշ տիրլէր: Շմէնտիֆէր գուլմիսեասը Եօճուլարա պէթ վէրմէմէյի գարարկիր էթմիշ տիր: — Հոկտ. 2 թարիլիլի պիր թէլէղրաֆ խապէրինէ կէօրէ՝ Րէչիտ փաշա մէմուրիլիլինտէ մուլաֆֆադ օլմուշ վէ պէօլլէճէ սուլի ինթիլաթը արթմըլ տըր:

Միւսթի մեսուլ վէ սահիպ ի իմիլազ
Յ. Գ. Գրիգորիւն

Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱՍԸ
Տէրիսատէթ, Չագմագըլար, Յակօբեան խան